Департамент культури та культурної спадщини
Кіровоградської обласної державної адміністрації
Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського

Григорій Гусейнов – письменник, журналіст

До 70-річчя від дня народження
Ілюстрований біобібліографічний покажчик

Кропивницький
2020

УДК 016 : 929] : 821.161.2.09+070]
Г 96

Григорій Гусейнов – письменник, журналіст (до 70-річчя від дня народження) : ілюстрований біобібліографічний покажчик / Департамент культури та культурної спадщини Кіровоградської обласної державної адміністрації, Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського ; укл. Т.П. Колєчкіна, О.Е. Нельга, Н.П. Пивовар; ред. Н.Ф. Калашнікова; відп. за випуск Є.Г. Літвінова. – Кропивницький, 2020. – 77 с.

У посібнику зібрана бібліографічна інформація про друковані видання та електронні ресурси, які всебічно і ґрунтовно розкривають творчий доробок та життєвий шлях відомого українського письменника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, публіциста, краєзнавця Григорія Джамаловича Гусейнова.

Видання буде цікавим історикам, бібліографам, літературознавцям, краєзнавцям, а також широкому загалу користувачів.

Укладачі: Колєчкіна Т.П.
Нельга О.Е.
Пивовар Н.П.

Редактор: Калашнікова Н.Ф.

Відповідальна за випуск: Літвінова Е.Г.

ЗМІСТ

Від упорядників 3
Гусейнов Григорій. Книжка творить людину.....6
Біографічно-хронологічна канва 8
1. Книги Г.Д. Гусейнова. Рецензії та відгуки 9
2. Публікації у збірниках.....24
3. Редакторська діяльність Г.Д. Гусейнова.....25
3.1. Матеріали, написані та підготовлені Г.Д. Гусейновим для журналу «Кур'єр Кривбасу».....25
3.2. Література про журнал «Кур'єр Кривбасу» та редакторську діяльність Г. Д. Гусейнова.....29
4. Григорій Гусейнов – засновник премії «Глодоський скарб» 30
Лауреати мистецької премії «Глодоський скарб».....30
5. Література про життя і творчість Г.Д. Гусейнова.....33
5.1. Статті зі збірників.....33
5.2. Статті з періодичних видань про життя і творчість Г.Д. Гусейнова 34
6. Web-ресурси.....41
6.1. Текстова інформація.....41
6.2. Відеоматеріали 46
Іменний покажчик.....48
Додатки.....51
Григорій Клочек. Бренд Григорія Гусейнова 51
Василь Бондар. Григорій Гусейнов: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка».....64
Фотомиттєвості. Григорій Гусейнов на творчих зустрічах в ОУНБ ім. Д.І Чижевського 70

Від упорядників

Григорій Гусейнов – особлива людина в українському літературному процесі. Він одночасно і письменник, котрий довго виношує, продумує і ретельно виписує свої твори, й автор надзвичайно інформативних і масштабних краєзнавчих речей, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка і цілої низки інших відзнак, активний культурний діяч, краєзнавець, редактор відомого літературного журналу «Кур'єр Кривбасу», засновник премії «Глодоський скарб». Його твори – симбіоз документального і художнього в новітній українській літературі.

У 2020-му році Григорію Джамаловичу Гусейнову виповнюється 70 років. Цей покажчик – глибока шана нашому земляку, талановитому письменнику, Людині, яка любить свій край, його традиції, історію та людей, які творять цю історію.

Дане видання має на меті якомога повніше представити бібліографію про багатогранне життя й творчість нашого знаного земляка.

Покажчик складається з таких основних розділів:

* книги з короткими анотаціями, рецензіями та відгуками на них (бібліографічний опис книг у покажчику згруповано за прямою хронологією);
* публікації творів Г. Гусейнова в збірниках;
* редакторська діяльність – у розділі зібрані публікації про журнал «Кур'єр Кривбасу» та матеріали до нього, підготовлені або написані Г. Гусейновим;
* розділ присвячений премії «Глодоський скарб», яку заснував Г. Гусейнов;
* статті про життя і творчу діяльність Г. Гусейнова;
* Інтернет-ресурси.

Невеликий фотоархів вміщує світлини, які пов'язують Г. Гусейнова з нашою бібліотекою – творчі зустрічі, презентації нових книг. У додатках подаємо інтерв'ю з письменником та розвідку відомого літературознавця, професора, доктора філологічних наук Г.Д. Клочека «Бренд Григорія Гусейнова». Передує основним розділам короткий біографічний нарис та передмова, написана Г.Д. Гусейновим саме для нашого покажчика. У межах розділів виділено підрозділи й окремі ділення, у середині яких матеріали впорядковано за абеткою прізвищ авторів і назв публікацій. Бібліографічні записи пронумеровано, загальна їх кількість становить 261 позицію. Опис і скорочення здійснено відповідно до діючих в Україні стандартів у бібліотечній справі. Усі записи подано мовою публікації, збережено орфографічні норми оригіналу. У покажчику розміщено лише ті документи, які є у фондах Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д.І. Чижевського м. Кропивницького. Більшість матеріалів, представлених у виданні, переглянуто de visu. Деякі описи супроводжуються анотаціями. Відбір матеріалу закінчено в серпні 2020 року. Допоміжний апарат містить статтю від упорядників та іменний покажчик [прізвищ авторів, співавторів, упорядників, редакторів, видатних осіб та ін., поданих в абетковому порядку, які зустрічаються в бібліографічному описі та анотаціях]; номери посилань до

тексту про особу взяті в дужки, для того щоб відрізняти їх від авторських праць.

Наше видання не є вичерпним, але, сподіваємося, допоможе краще осягнути сутність документальної літератури та доробку сучасного письменника Григорія Гусейнова. Видання адресовано літературознавцям, науковцям, краєзнавцям, бібліотекарям, а також усім прихильникам та шанувальникам творчості письменника.

Електронну версію покажчика розміщено на веб-сайті ОУНБ імені Д.І. Чижевського за адресою: http://library.kr.ua/bibliograph/.

Григорій ГУСЕЙНОВ

Книжка творить людину

Такі ємкі слова я почув від видатного українського письменника Андрія Олександровича Содомори, який переклав кілька десятків книжок з давніх мов і одночасно написав низку своїх. Ми розмовляли в його скромній квартирі, в типовій «хрущовці» на околиці Львова, а у вікно на нас пильно дивилися знамениті львівські гори. Мова тоді зайшла про недавній переклад текстів одного з авторів світової літератури XVIII століття. Я поцікавився, чи вдовольняє живого класика якість перекладу українською, а у відповідь почув цілком несподіване: «На жаль, я читав цей текст ще університетським студентом, однак тільки в оригіналі й більше до нього не повертався. Але будь-яка книжка направду творить людину…».

Моє життя в світі літературного слова аж ніяк не могло бути схожим з тим, у якому пощастило формуватися та жити цьому видатному українцю, однак книжки завжди ніби наздоганяли мене. Про це я писав майже в усіх своїх книжках. І про те, як серед зими зі сталінського табору мені, зовсім ще крихітному, батько привіз першу книжечку в нігтик товщиною; це були дитячі оповідання Льва Толстого про звірів у перекладі українською. Я вже мріяв про школу, в якій мене неодмінно приймуть у піонери, а тому в перший же вечір, при світлі гасової лампи героям новенької книжки – диким кабанам, лисицям, собакам і впевненим мисливцям – червоним олівцем старанно намальовував розкішні піонерські галстуки.

Потім, уже трохи старшим, випадково наштовхнувшись біля гігантської мурованої з дикого каменю деповської стіни (залізничне підприємство 1943 року розбомбила радянська авіація) на крихітне приміщення бібліотеки, в якому молода жінка розкладала на стелажі книжки. Я попросився їй допомагати й вона охоче погодилася. Ми акуратно протирали кожну книжку й ставили їх на полиці. Відпочиваючи, я розгортав це неймовірне диво, книжку, й щоразу, як здавалося, обирав найцікавішу. Приходив туди щодня після занять у школі, й тривало це не менше місяця. На жаль, сьогодні цієї бібліотеки вже немає. Але в пам’яті назавжди залишилися сотні назв книжок. Я їх і нині зустрічаю на полицях букіністів, і серце відразу відносить мене в таке далеке дитинство.

Коли згодом у станційному книжковому магазині я, вже тоді дев’ятикласник, наштовхнувся на зовсім невеличку книжку, в якій згадувалася моя рідна станція, причому поруч з ім’ям Івана Карпенка-Карого, то це мені здалося поза всіх моїх уявлень про світотворення. Потім виявиться, що цей випадок став вирішальним у всьому моєму житті. Бо далі я познайомився з одеським письменником, який саме цю книжку написав, а потім став студентом філологічного факультету Одеського університету. Моїми улюбленими місцями в причорноморському місті на багато років залишилися, крім, звичайно, неповторного морського берега та оперного

театру, розкішна Національна наукова бібліотека на Пастера з п'ятимільйонним фондом, університетська бібліотека на Преображенській та Будинок книги на Дерибасівській.

У Кіровоград я приїздив, може, не особливо часто, але кілька годин у мене проходили в читальному залі бібліотеки на розі Декабристів та вулиці Леніна. Й це була розкіш! В бібліотеці на моїй рідній станції ще не було книжок поезій Івана Драча та Миколи Вінграновського, а тут я їх завзято переписував у свій зошит! І потім, поки поїздом добирався додому, встигав якусь частину з них вивчити на пам'ять. Я вже не застав у Кіровограді Валерія Юр'єва, але познайомився з поетами Володимиром Базилевським та Валерієм Гончаренком. Перший, виявивши до неофіта неймовірну приязнь, надрукував в обласній газеті моє оповідання «Верби» про маленького зацькованого хлопчика Марка Кропивницького зі степового села Новокрасне. Це історія його зустрічі зі своєю матір'ю, яка поїхала з коханцем, залишивши на чоловіка малих дітей. Тексти Володимира Базилевського та Валерія Гончаренка я потім охоче публікував у «Кур'єрі Кривбасу», а в Миколаєві познайомився із вдовою та сином Валерія Юр'єва. Ми їздили на поетову могилу й у моїх «Господніх зернах» талановитому поетові, який так рано помер, присвячено кілька сторінок.

Коли в Універсальну обласну бібліотеку імені Дмитра Чижевського в Кропивницькому мене вперше запросили (в нове приміщення я потрапив уперше), то в мене була надійна підтримка – професор Григорій Дмитрович Клочек та спогади про мої молоді літа. Потім з'ясувалося, що була й ще одна виняткова особа, яка мене не могла не зблизити з бібліотекою, це академік Кирило Йосипович Ровда, пам'ять про нього. Сьогодні вже не перерахувати всі мої поїздки в Кропивницький. І я точно знаю: це велике щастя, що на батьківщині тебе пам'ятають, а зроблене тобою цінують.

Біографічно-хронологічна канва

23 серпня 1950 року – народився Григорій Джамалович Гусейнов в смт Помічній Добровеличківського району Кіровоградської області.
1968-1970 рр. – Київський залізничний технікум;
1970-79 рр. – економіст, Помічнянська енергодільниця;
1976-1982 рр. – Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова (філологічний факультет);
1979-81 рр. – відповідальний секретар, міськрайонна газета «Радянська правда», м. Вознесенськ, Миколаївська область;
1981-94 рр. – кореспондент, завідувач відділу пропаґанди, відповідальний секретар, міська газета «Червоний гірник», м. Кривий Ріг;
1994 р. – головний редактор літературного журналу «Кур'єр Кривбасу» (Кривий Ріг);
1996 р. – член Національної спілки письменників України;
1996 р. – премія імені Івана Огієнка;
2000 р. – премія «Благовіст»;
2002 р. – премія Фундації Антоновичів (США);
2003 р. – премія імені Володимира Винниченка;
2004 р. – премія імені Валер'яна Підмогильного;
2005 р. – премія імені Василя Стуса;
2006 р. – Національна премія України імені Тараса Шевченка;
2011 р. – премія Ліги меценатів імені Є.Чикаленка;
премія Валерія Шевчука;
2016 р. – член Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка

1. Книги Г.Д. Гусейнова. Рецензії та відгуки

«Мої книги виростають із каменів у душі»
«Книги – це продовження мого світу,
пишу їх, щоб звільнитись від думок та почуттів...»
Григорій Гусейнов

1. Гусейнов Григорій Джамалович. Незаймані сніги: Оповіді пошуків та знахідок / Григорій Гусейнов. – Кривий Ріг, 1993. – 143,[1] с.: портр. – (Б-чка «Саксагані»)
В книзі в популярній формі розповідається про літераторів, композиторів, художників, діячів театру, які жили, працювали чи бували в Криворіжжі в різні часи.

2. Гусейнов Григорій Джамалович. Незаймані сніги: п'ятнадцять мандрівних історій: [документальні повісті]: в 3-х кн. / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов. – Дніпропетровськ: Арт-Прес Кн. 1. – 2010. – 511 с. : іл.
У першій книжці читач зустрінеться з українським філософом Дмитром Чижевським, істориком-академіком Михайлом Слабченком, корифеєм українського театру Панасом Саксаганським, знаковими для української культури поетами Леонідом Вишеславським, Іваном Іовом, Василем Діденком, Михайлом Чханом, братами-степовиками Масенками, композитором Борисом Буєвським, призабутим істориком шахів, журналістом з Мюнхена Юрієм Семенком…

3. Гусейнов Григорій Джамалович. Незаймані сніги: п'ятнадцять мандрівних історій: [документальні повісті]: в 3 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов. – Дніпропетровськ: АртПрес Кн. 2. – 2010. – 559 с.: портр., фото
У другій книжці читач побуває в місцях Жовтоводської битви, зустрінеться з корифеєм українського театру Марком Кропивницьким, князями

Кантакузиними, київським губернатором Іваном Фундуклієм, Кочубеями, письменниками Дмитром Марковичем, Оленою Журливою, Олександром Семененком, Павлом Загребельним, Валерієм Юр'євим, Петром Ротачем, видавцем Юрієм Тищенком-Сірим, істориками Дмитром Яворницьким, Ільком Борщаком, анархістами Нестором Махном, Марусею Никифоровою, Анатолієм Желєзняковим…

4. Гусейнов Григорій Джамалович. Незаймані сніги: п'ятнадцять мандрівних історій: [документальні повісті]: в 3-х кн. / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов. – Дніпропетровськ: Арт-Прес
Кн. 3. – 2010. – 551 с.
У третій книжці читач зустрінеться з художниками Георгієм та Данилом Нарбутами, Федором та Василем Кричевськими, істориками Вадимом Модзалевським, Федором Ернстом, письменниками Архипом Тесленком, Юрієм Збанацьким, Євгеном Маланюком, Арсенієм Тарковським, Ярославом Гашеком, Олексою Десняком, Михайлом Хазаном, політологом Ольгердом Іполитом Бочковським, громадським діячем Євгеном Чикаленком, інженером Степаном Тимошенком, президентом Чехо-Словаччини Томашем Масариком…

5. Багацький Л. Гусейнов презентував «Незаймані сніги» / Л. Багацький // Кіровоградська правда. – 2010. – 5 жовтня. – С. 8
Про тритомник Г. Гусейнова, який він подарував обласній бібліотеці імені Чижевського та бібліотеці педуніверситету.

6. Іванова І. Г. Гусейнов: Нам не личить боятися правди / І. Іванова // Народне слово. – 2010. – 7 грудня. – С. 7
Розмова з письменником-земляком Г.Д. Гусейновим про його щойно презентовану в Кіровограді книгу «Незаймані сніги».

7. Макей Л. Григорій Гусейнов: Книжка – це Божий подарунок / Л. Макей // Народне слово. – 2010. – 23 грудня. – С. 9
Лауреат Національної Шевченківської премії Г. Гусейнов під час перебування у Кіровограді в обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені В. Сухомлинського розповів шанувальникам українського слова про свою нову книгу-тритомник «Незаймані сніги, або П'ятнадцять мандрівних історій».

8. Гусейнов Григорій Джамалович. Чаша ювеліра Карла Фаберже / Григорій Джамалович Гусейнов; авт.передм. Олекса Ющенко; післямова Юрій Мицик, Віталій Стецкевич. – Дніпропетровськ: Гамалія, 1995. – 402,[1] с. –

(Сер. «Книга художньо-документальних оповідей»)
«Чаша ювеліра Фаберже» – це хронікально-публіцистична й художньо-історіографічна книга, в якій автор змалював географічно й історично близьке нашому краєві Криворіжжя, місто Кривий Ріг – яким він був у XIX і в перші десятиліття XX століття. Ця українознавча книга таїть у собі справжні відкриття, що стосуються далекого і близького минулого «залізного Ельдорадо». Григорій Гусейнов знайомить читача з постаттю класика чуваської літератури Мішші Сеспеля, доля якого виявилася значною мірою пов'язана з Криворіжжям. Документальна оповідь "Чаша ювеліра Карла Фаберже" побудована на нових архівних матеріалах та загальновідомих фактах національної історії. Зі сторінок книги постає трагічна постать інтелігента у страшні тоталітарні часи.

Краянам криворізькі хроніки Г. Гусейнова цікаві ще й тим, що йдеться у них про події і людей, так чи інакше пов'язаних і з нашим краєм: певні перипетії гастрольного життя-буття театру корифеїв, цікаві факти з життя видатних діячів культури, пов'язаних у тому числі і зі старим Єлисаветградом, спільні для нього й Кривого Рогу події та процеси.

9. Селецький П. І в розпачу навчитися любові... / П. Селецький // Народне слово. – 1996. – 24 серпня. – С. 3.
Про нову книгу Г. Гусейнова «Чаша ювеліра Фаберже».

10. Гусейнов Григорій Джамалович. Станційні пасторалі: сповідь дитинства / Григорій Гусейнов. – Кривий Ріг: Вид. дім, 1999. – 263 с.
Повість «Станційні пасторалі» – одкровення авторської душі. Тут розповідь про сім'ю: батька, матір, дядька Набі та інших родичів. Незважаючи на різні вчинки його героїв, автор нікого не осуджує, він намагається виправдати іноді вчинки дорослих або залишає це на їхній совісті. Книга сповнена доброти, глибокої співчутливої любові до людей, які нещодавно пережили страшну війну і намагаються вижити в цьому скаліченому світі.

11. Баран Є. Дерева, які нас впізнають...: рецензія на книгу Г. Гусейнова «Станційні пасторалі: Сповідь дитинства» / Баран Є. // Слово і час. – 2002. – № 1.– С. 82-83

12. Гуща І. Завітаймо у дитинство: новинки літератури / Гуща І. // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2006. – 28 січня. – С. 4

Восени 2005 року Харківське видавництво «Акта» віддрукувало і випустило на суд читачів друге, доповнене видання книги Г. Гусейнова «Сповідь дитинства: Станційні пасторалі»

13. Марко В. Слово, що повертає із забуття: [про повість Г. Гусейнова «Станційні пасторалі»] / В. Марко // Літературна Україна. – 2001. – 15 лютого. – С. 6; Вежа. – 2002. – № 11. – С. 238-240

14. Осадчий В. «Книжка року-2005» / Осадчий В. // Літературна Україна. – 2006. – 30 березня. – С. 4
За підсумками VII Всеукраїнського рейтингу «Книжка року-2005» у номінації «Постаті» перемогла книга Григорія Гусейнова «Станційні пасторалі. Сповідь дитинства».

15. Рубан В. Він з «південного сходу»: книжкові обрії / Рубан В. // Літературна Україна. – 2004. – 22 січня. – С. 3
Коротко проанонсовано твір Г. Гусейнова «Станційні пасторалі. Сповідь дитинства».

16. Слапчук В. Незаймані пташині гнізда: рецензія на книгу Григорія Гусейнова «Станційні пасторалі: Сповідь дитинства». – Кривий Ріг. – 1999. – 264 с. / Слапчук В. // Київ. – 2001. – № 11-12. – С. 163-164

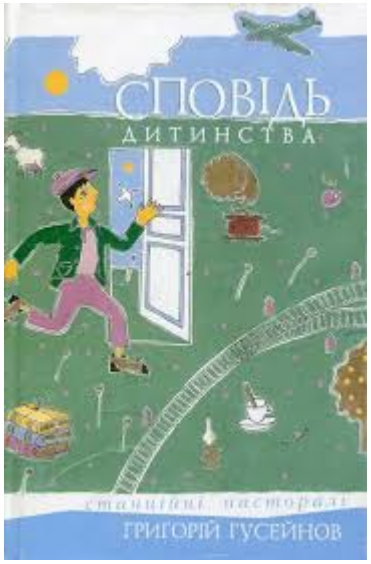

17. Гусейнов Григорій Джамалович. Сповідь дитинства: Станційні пасторалі / Григорій Гусейнов. – 2-е вид., доп. – Х.: Акта, 2005. – 537, [1] с

Книга українського письменника Григорія Гусейнова – це лірична сповідь про дитинство свого героя, особливості життя на степовому півдні України. Книга, в якій читач не знайде карколомних сюжетів і загадкових подій, відтворює світ шести-семилітньої дитини, що народилася й живе в повоєнні роки далеко від великих міст. В основу сюжетної лінії лягли автобіографічні події. Автор описує життя українських, молдавських, єврейських, польських родин, які свого часу проживали на території Кіровоградщини. Письменник не надає особливого значення національній належності – важливими є лише долі людей, які жили й розбудовували країну разом. Часовий проміжок у творі чітко не окреслено: через відсутність точних дат виникає відчуття абстрагованості від описуваних подій; відтак автором надається простір для читацької фантазії.

18. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 6 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.1 / Передм. В. Шевчука. – 2000. – 479 с.: портр.

19. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 6 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.2. – 2000. – 590,[1] с.: портр.

20. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 6 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.3. – 2000. – 565,[1] с.: іл.

21. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 6 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.4. – 2000. – 566,[1] с.: іл.

22. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.5. – 2002. – 606,[1] с.: іл.

23. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.6. – 2002. – 638,[1] с.: іл.

24. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.7. – 2003. – 798 с.: іл., фото

25. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Дніпропетровськ : Січ. – 2000
Кн.8. – 2004. – 998 с.: іл., фото

26. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Дніпропетровськ: Січ. – 2000
Post scriptum. – 2005. – 711 с.: іл., фото

27. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис: в 8 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов. – Дніпропетровськ: Січ. – 2000
Алфавітний покажчик імен. – 2005. – 349,[2] с.: іл., фото

«Господні зерна» – це портрети постатей доби, численні історії та колізії. Читач зустрінеться з відомими й призабутими діячами культури та науки: родиною Симиренків, істориком-хроністом Аполлоном Скальковським, письменником Архипом Тесленком, ботаніками Робертом Регелем, Георгієм Висоцьким, Віктором фон Графом, родиною Фальи-Фейнів, засновників «Асканії-Нова», українськими землевласниками Скаржинськими, ентузіастом паркобудівництва, херсонським поміщиком Миколою Давидовим, педагогом сталінської доби Антоном Макаренком, нащадком декабриста Василя Давидова, Юрієм Давидовим, забутим українським садівником Іполитом Владиславським-Падалкою… Автор книги не ставить перед собою завдання відгадати всі таємниці в біографіях героїв своєї книги. У тексті поняття «доля» є знаковим рефреном. Автор зазначає, що в його дослідженні «знову все переплелося, перев'язалося, й виходить, що це не єдиний сюжет», а діалоги різних доль та життєвих реалій. Життя постає всеохопним хронотопом, у якому головною дійовою особою є постать людини. У багатотомнику розповідається про творення добра і краси на нашій землі.

28. Гусейнов Григорій Джамалович. Господні зерна: художньо-документальний життєпис / Григорій Гусейнов; авт. передм. Михайло Слабошпицький; ред. В'ячеслав Вишневий. – К.: Укр. письменник, 2011. – 677,[2] с.: портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету)

29. Андрусяк И. Последние тарпаны: о книге Григория Гусейнова «Господні зерна» / И. Андрусяк // Зеркало недели. – 2003. – 8 мая. – С. 19

30. Багацький Л. Енциклопедія вчорашнього, сьогоднішнього і завтрашнього дня / Л. Багацький // Вечірня газета. – 2005. – 2 грудня. – С. 6
Рецензія на багатотомний доробок Григорія Гусейнова «Господні зерна».

31. Богдан-Терещенко І. Григорій Гусейнов: «Моя егоїстична мета збіглась з відчуттями багатьох людей» / І. Богдан-Терещенко // Книжковий клуб плюс. – 2006. – №3. – С. 32-33
Інтерв'ю з Г. Гусейновим з приводу автобіографічної повісті та багатотомної епопеї «Господні зерна».

32. Голобородько Ярослав. Апокатастасис: [про «Господні зерна» Григорія Гусейнова] / Ярослав Голобородько // Зеркало недели. – 2007. – № 3. – С. 20

33. Голобородько Ярослав. «Господні зерна»: феноменологія мультиверсійності (онтософія Григорія Гусейнова) / Ярослав Голобородько // Слово і час. – 2004. – № 2. – С. 48-56

34. Голобородько Ярослав. Образно-концептуальний формат «Господніх зерен» / Я. Голобородько // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – № 9-10. – С. 174-181.
Роздуми над книжковим серіалом Григорія Гусейнова «Господні зерна».

35. Голобородько Я. «Проукраїнський» літопис Григорія Гусейнова / Я. Голобородько // Вісник Національної Академії наук України. – 2004. – № 8. – С. 49-60. – Зміст: «Господні зерна»

36. Голобородько Ярослав. Реставрація часу: «Господні зерна» Григорія Гусейнова / Ярослав Голобородько // Березіль. – 2004. – № 11. – С. 169-175

37. Голобородько Ярослав. Симфонія ноуменів Григорія Гусейнова: (Рефлексії та інтерпретації «Господніх зерен») / Ярослав Голобородько // Київ. – 2004. – № 7-8. – С. 157-163

38. Гуща І. «Господні зерна» – грандіозна епопея часу і вічності завершена / І. Гуща // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2004. – 25 листопада. – С. 2
Розповідь про зустріч відомого земляка, письменника, журналіста Г. Гусейнова з учнями та викладачами Піщанобрідської агрофірми-ліцею.

39. Коцюбинська М. Були, є і будемо...: «Господні зерна» Григорія Гусейнова / М. Коцюбинська // Літературна Україна. – 2006. – 16 лютого. – С. 6

40. Літературна премія Валерія Шевчука // Літературна Україна. – 2013. – 19 вересня. – Зміст: Танго смерті / Юрій Винничук. Господні зерна / Григорій Гусейнов. Тіні в маєтку Тарновських / Володимир Даниленко. Криничар / Мирослав Дочинець. Синє яблуко для Ілонки / Любов Пономаренко.

41. На здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка // Культура і життя. – 2006. – 25 січня. – С. 3; Літературна Україна. – 2006. – 2 лютого. – С. 2
Григорій Гусейнов з художньо-монументальним життєписом «Господні зерна» представлений науковим видавництвом «АКТА» на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка.

42. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди Криворіжжя: в 3 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов; іл. С. Юрченко. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.1: Легенди та перекази Криворіжжя. – 2000. – 233 с.: портр., іл.

43. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди Криворіжжя: в 3 кн. / Григорій Джамалович Гусейнов; іл. С. Юрченко. – Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім». – 2000
Кн.2: І відвага, й шабля при Кривому Розі: документальні твори з історії гірничого краю. – 2000. – 288 с.: іл., портр.

44. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди та перекази Криворіжжя: антологія / Григорій Гусейнов; худ. Сергій Юрченко. – Дніпропетровськ: Арт-Прес
Кн. 4: Біля витоків: літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – 2007. – 351 с.: фото, іл., портр.

45. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди та перекази Криворіжжя: антологія / Григорій Гусейнов; худ. Сергій Юрченко. – Дніпропетровськ: Арт-Прес
Кн. 5: На древньому Кизикерменському тракті: літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – 2008. – 359 с.: фото, іл., портр.

46. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди та перекази Криворіжжя: антологія / Григорій Гусейнов; худ. Сергій Юрченко. – Дніпропетровськ: Арт-Прес
Кн. 6: Несказанно прекрасні краї...: літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – 2011. – 359 с.: фото, іл., портр.

47. Гусейнов Григорій Джамалович. На землі, на рідній...: легенди та перекази Криворіжжя: антологія / Григорій Гусейнов; худ. Сергій Юрченко. – Дніпропетровськ: Арт-Прес

Кн. 7: Крізь товщу минулого: літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – 2012. – 375 с.: фото, іл., портр.

В антології «На землі, на рідній... » вперше зібрані народні оповідання, перекази, повір'я, записані в гірничому краю в різні часи. Тут подано маловідомі факти про минуле Криворіжжя та Придніпров'я, які зацікавлять читачів. Праця стала результатом багатолітньої пошукової роботи: чергові томи книги виходили протягом майже десяти років. Збірка містить різноманітні матеріали, що дозволяють провести комплексне дослідження місцевої топоніміки, створити цілісну картину історичного розвитку нашого краю, відобразити специфіку регіону, показати його здобутки у різноманітних галузях. Своєрідно доповнюють антологію художні твори, написані в різні часи українськими літераторами й сьогодні забуті чи й недоступні. Частина текстів підготовлена на прохання впорядника безпосередньо для цього збірника.

48. Лисогор М. Література найголовнішого факту / М. Лисогор // Кіровоградська правда. – 2013. – 25 січня. – С. 3: фото
Про зустріч з письменником-земляком Григорієм Гусейновим у відділі краєзнавства ОУНБ ім. Д.Чижевського. Він презентував сьомий том антології «На землі, на рідній...», де зібрані літературні та документальні твори з історії Кривбасу.

49. Трипільський Р. Сьоме повернення до рідного краю / Р. Трипільський // Народне слово. – 2013. – 31 січня. – С. 10: фото
Презентація за участі Г. Гусейнова чергового випуску антології «На землі, на рідній» в ОУНБ ім. Д. Чижевського. Видання представляє різнобарвний світ Криворіжжя у різні часи і має гарний розголос в Україні.

50. Гусейнов Григорій Джамалович. Тіні забутого парку: Малюнки з уяви / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов. – Львів: Видавництво Старого Лева. – 2007
Кн. 1. – 2007. – 335,[1] с.: кол. іл.

51. Гусейнов Григорій Джамалович. Тіні забутого парку: Малюнки з уяви / Григорій Джамалович Гусейнов; Григорій Гусейнов. – Львів: Видавництво Старого Лева. – 2007
Кн. 2. – 2007. – 335,[1] с.: кол. іл.

Книги складаються з окремих оповідань, в яких герої уявно зустрічаються з відомими діячами: Тарасом Шевченком, Лесею Українкою, Юрієм Яновським, Архипом Тесленком, родиною Симиренків, Дмитром

Яворницьким, ентузіастом паркобудівництва, херсонським поміщиком Миколою Давидовим, польським композитором Каролем Шимановським. «Тіні забутого парку» читаються легко, із задоволенням, адже в книзі подано чимало цікавих історій, де тісно переплетені дійсне та уявне.

52. Макей Л. Нова книга про значимі постаті / Л. Макей // Народне слово. – 2007. – 22 листопада. – С. 2
В Обласній науковій бібліотеці ім. Д.І. Чижевського відбулася презентація чергової книги нашого земляка, письменника і журналіста Г. Гусейнова «Тіні забутого парку», присвяченої недослідженим фактам із життя деяких відомих людей, пов'язаних з нашим краєм.

53. Степанова О. Кировоградец о кировоградцах / О. Степанова // Украина-Центр. – 2007. – 7 декабря. – С. 7
Письменник Григорій Гусейнов (лауреат Шевченківської премії 2006 року) репрезентував кіровоградцям невелику повість «Друга соната» про нашого земляка Кароля Шимановського, яка увійшла в нову книгу під назвою «Тіні забутого парку».

54. Федченко Л. Приємні миттєвості життя / Л. Федченко // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2008. – 3 липня. – С. 3
Презентація книги Г. Гусейнова «Тіні забутого парку» за присутності автора.

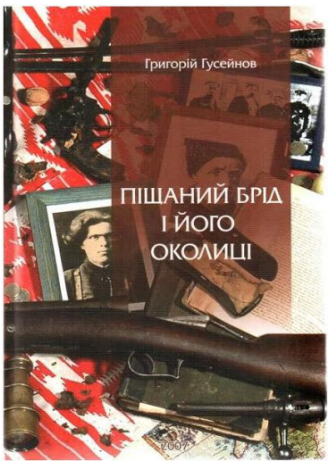

55. Гусейнов Григорій. Піщаний Брід і його околиці: Юрко Тютюнник. Нестор Махно і Галина Кузьменко. Микола Григор'єв / Григорій Гусейнов. – Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2007. – 490, [1] с.: кол. іл.
Ця книга – мандрівка слідами легендарних отаманів часів визвольних змагань в Україні (1918-1921) Юрка Тютюнника, Нестора Махна, Миколи Григор'єва та багатьох інших.

56. Юферова Л. «Піщаний Брід і його околиці»: літературні новини / Юферова Л. // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2007. – 21 червня. – С. 3
Презентація нової книги Г. Гусейнова з одноіменною назвою відбулась у Піщанобрідському аграрному ліцеї.

57. Гусейнов Григорій Джамалович. Повернення в Портленд: роман у щоденниках і листах / Григорій Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2011. – 366,[1] с.: фото, іл.

«Повернення в Портленд» – роман у щоденниках і листах... Книга, що вийшла у 2011році, повертає читача в 1960 рр., коли міста втрачали набуті століттями обличчя, а молодь виявляла бунтівний характер, захоплювалася музикою «Бітлз», одягала джинси, та, як і в усі часи, закохувалася, страждала і неодмінно мріяла. Події відбуваються в Києві, Львові, Городищі, Жулянах…

58. Дроздовський Дмитро. Хвилями пам'яті: [рецензія] / Дмитро Дроздовський // Слово і час. – 2016. – № 9. – С. 120-124
Рец. на кн.: Гусейнов Григорій. Повернення в Портленд: роман у щоденниках і листах / Григорій Гусейнов. – Київ: Ярославів Вал, 2011. – 368 с.
У рецензії міститься ґрунтовний аналіз роману Г. Гусейнова. Рецензент відзначає, що цей твір є романом XXI століття про новітніх Степанів Радченків, чергових «завойовників і жертв» радянської столиці. На думку Д. Дроздовського, «Повернення в Портленд» відтворює соціокультурну картину минулої епохи та має відповідний стиль.

59. Клочек Г. Музика підтекстових смислів: про новий роман Григорія Гусейнова «Повернення в Портленд» / Г. Клочек // Літературна Україна. – 2012. – 12 квітня. – С. 6-7

60. Короненко С. Шістдесяті очима інтелектуала / С. Короненко // Літературна Україна. – 2012. – 5 січня. – С. 10
Рец на кн.: Г. Гусейнов. Повернення в Портленд: роман. – К.: Ярославів Вал, 2011

61. Лісниченко Ю. У кожного є свій щемливий Портленд / Ю. Лісниченко // Вечірня газета. – 2012. – 20 квітня. – С. 4: фото.
Про презентацію книги Григорія Гусейнова «Повернення в Портленд» в Кіровоградській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Д.І. Чижевського.

62. Львів повернувся до «Портленда» // Народне слово. – 2012. – 27 вересня. – С. 6
Про одного із переможців на цьогорічному 19-му Форумі видавців у Львові, нашого письменника-земляка Г. Гусейнова з книгою «Повернення у Портленд», презентація якої перед цим відбувалася у Кіровограді.

63. Любарський Р. Григорій Гусейнов: «У кожного свій шанс повернутися в Портленд» / Р. Любарський // Народне слово. – 2012. – 19 квітня. – С. 10: фото

Про зустріч з письменником-земляком Г. Гусейновим в обласній бібліотеці імені Д.І. Чижевського.

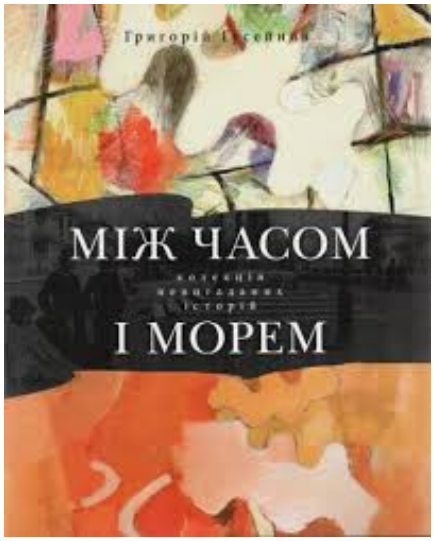

64. Гусейнов Григорій Джамалович. Між часом і морем. Колекція невигаданих історій / Григорій Гусейнов. – К .: Ярославів Вал, 2013. – 718,[1] с

Книжку «Між часом і морем» можна витлумачити як спробу з'ясувати, чи насправді час всемірний, а вчора, сьогодні та завтра лише чергуються у безкінечному повторі, засвідчуючи плинність сущого, його випадковість та невизначеність. Варто змінити незначну деталь чи потрапити в неочікувану ситуацію, розкрити текст на хтозна-ким визначеній сторінці чи випадково зустріти невідому людину й раптом побачити себе або в далекому минулому, де ти не міг жити, або в майбутньому, ще більш загадковому.

65. Кіраль Сидір. Три зозулі з поклоном для Григорія Гусейнова: враження від презентації нової книжки письменника «Між часом і морем. Колекція невигаданих історій» / Сидір Кіраль // Літературна Україна. – 2013. – 24 жовтня. – С. 6

Публікація містить не лише враження від презентації книги, виданої цього року видавництвом «Ярославів Вал» у київській книгарні «Є», але й відгук на інші твори письменника, загальну оцінку його діяльності та ролі в українському культурному процесі.

66. Короненко Світлана. Григорій Гусейнов: «Лише кохання тримає нас у щасті й польоті» / Світлана Короненко // Літературна Україна. – 2013. – 5 вересня. – С. 4-5: фото. – Зміст: «Між часом і морем»

67. Коцарев О. Час і море Григорія Гусейнова / О. Коцарев // День. – 2013. – 18-19 жовтня (№ 189-190). – С. 23: фото

У київській книгарні «Є» відбулась презентація книги Г. Гусейнова «Між часом і морем».

68. Шепель Федір. «Між часом і морем» не загубився і наш край / Федір Шепель // Наш бізнес. – 2014. – 9 січня. – С. 6: фото

Видавництво «Ярославів Вал» видало книгу Г. Гусейнова «Між часом і морем. Колекція невигаданих історій» – про малу і велику Батьківщину, про героїв, життя яких пов'язане з територією сучасної Кіровоградщини, Одесою та Парижем.

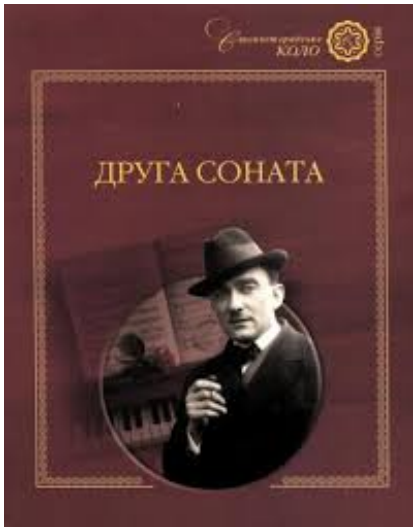

69. Гусейнов Григорій Джамалович. Друга соната: художньо-документальна повість / Григорій Гусейнов. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 218,[2] с.: портр., фото. – (Сер. «Єлисаветградське коло»)
У короткій експресивній повісті відтворюється життя польської родини Шимановських на тлі південноукраїнських реалій початку XX ст.

70. Шепель Федір. «Друга соната» Гусейнова: рецензія / Федір Шепель // Народне слово. – 2015. – 12 лютого. – С. 13: фото
Рец. на книгу: Гусейнов Григорій. Друга соната: Кіровоград: Імекс ЛТД / Григорій Гусейнов
Краєзнавче дослідження життя і творчості Кароля Шимановського, здійснене Г. Гусейновим.

71. Гусейнов Григорій. Одіссея Шкіпера та Чугайстра: окупаційний роман / Григорій Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2015. – 414,[2] с.: фото
Ккнижка Григорія Гусейнова засвідчує відому істину, що жити ізольовано від світу, охопленого безжалісною, нещадною війною, не вдається нікому. Це драматична, з елементами фантастики, історія двох юнаків та собаки на ім'я Чугайстер, що розгортається у степовому українському місті в часи німецької окупації.

72. Любарський Роман. Новий роман Гусейнова / Роман Любарський // Народне слово. – 2015. – 27 серпня. – С. 9: фото. – Зміст: «Одіссея Шкіпера та Чугайстра» / Григорій Гусейнов

73. Макей Людмила. Оккупационный роман для кировоградцев / Людмила Макей // Первая городская газета. – 2015. – 29 октября. – С. 10: фото

Презентация новой книги Григория Гусейнова «Одиссея Шкипера и Чугайстра».

74. Монолатій Іван. Пам'ять про уявне місто під час війни: містифікація і/або альтернатива / І. Монолатій // Київ. – 2018. – № 1-2. – С. 172-180
Рец. на кн.: Гусейнов Г. «Одіссея Шкіпера та Чугайстра: окупаційний роман» / Г. Гусейнов. – К.: Ярославів вал, 2015. – 416 с.
Рецензія на нову книжку лауреата Національної премії України імені Т.Г. Шевченка, відомого українського письменника Григорія Гусейнова «Одіссея Шкіпера та Чугайстра: окупаційний роман». Це драматична, з елементами фантастики історія двох юнаків та собаки на ім'я Чугайстер, що розгортається у степовому українському місті в часи німецької окупації. Автор засвідчує відому істину, що жити ізольовано від світу, охопленого безжалісною, нещадною війною, не вдається нікому.

75. Слабошпицький Михайло. Далеко, аж на краю війни / Михайло Слабошпицький // День. – 2015. – № 150-151. – С. 23; Літературна Україна. – 2015. –30 липня. – С. 6; Слово Просвіти. – 2015. – № 30 (липень-серпень).
Своє 65-річчя Г. Гусейнов зустрів новим романом «Одіссея Шкіпера та Чугайстра» про часи Другої світової війни, зокрема, роки окупації.

76. Гусейнов Григорій. Принцеси революції: дві героїчні історії / Г. Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2017. – 391,[1] с.: фото. – (Сер. «Авторська біографічна серія»)
Історія персонажів книжки українського письменника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Григорія Гусейнова засвідчує, що все на світі змінюється і водночас залишається непорушним. Щойно після виходу художньо-документальних повістей про «принцес революції» – вчительку Галину Кузьменко, дружину Нестора Махна, та найвідомішу анархістку часів визвольних змагань, родом з Олександрівська, Марусю Никифорову (2007, 2010) – вони стали бібліографічною рідкістю. Доповнені тексти знайомлять читача з маловідомими сторінками життя двох уславлених жінок-степовичок часів української революції 1917-1921 рр.

77. Григорчук Микола. Воля Гуляйполя / М. Григорчук // Київ. – 2019. – № 1-2. – С. 178-183
Рец. на кн.: Гусейнов Г. Принцеси революції: повість / Г. Гусейнов. – Київ: Ярославів Вал, 2017. – 392 с.

Григорій Гусейнов у своїй повісті докладно подає життєві шляхи двох легендарних степовичок – Галини Кузьменко та Марусі Никифорової. Його розповідь грунтується на споминах багатьох осіб, свідків тієї доби.

78. Любарський Роман. Новий нон-фікшн Григорія Гусейнова / Роман Любарський // Народне слово. – 2019. – 19 грудня. – С. 16: фото.кол.
На зустрічі з читачами та працівниками бібліотеки Г. Гусейнов розповів про дві свої видані книги – «Принцеси революції» та «Вітер зі Сходу».

79. Любарський Роман. Нові герої Григорія Гусейнова / Роман Любарський // Народне слово. – 2017. – 22 червня. – С. 7: фото.
Роман-дослідження присвячений двом жінкам – Галині Кузьменко та Марусі Никифоровій, це є спроба неупередженого погляду на українських жінок в епоху революції.

80. Оновлені «Принцеси революції» // Народне слово. – 2017. – 28 вересня. – С. 10: фото
Григорій Гусейнов запропонував нариси про двох жінок – відомих персон в українській історії – Галину Кузьменко та Марусю Никифорову, щоправда за роки незалежності історики не спромоглися дати їм оцінку з позицій українського патріотизму.

81. Гусейнов Григорій. Вітер зі Сходу: дві нещасливі оповіді / Г. Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2019. – 357,[3] с.: фото. – (Сер. «Авторська біографічна серія»)
Сюжети нової книжки Григорія Гусейнова відтворюють два обернених на Схід маловідомих сюжети з історії України.
Перша оповідь – під назвою «Як хан на шахті працював» – присвячена долі останнього представника династії хівинських ханів Абдурасулі Мадіярову, племіннику хівинського хана Мухамеда Рахіма II. Доля закинула Абдурасулу в Кривий Ріг, де з ним і познайомився Григорій Гусейнов, тому основою для твору стали його спогади, підкріплені фотографіями з сімейного архіву.

Друга оповідь – «Засушив коріння суховій (шляхами містичних поетів)» – розповідає історію чуваського поета Мішші Сеспеля, життя якого було тісно пов'язане з Україною. Останній рік свого недовгого життя Мішші Сеспель провів в Острі, тут він і похований. Крім того, у виданні представлені спогади письменника про батька, першу поїздку в його рідне місто Гяджу, відносини між простими українцями і азербайджанцями у важкий повоєнний час.

Книга вийшла в авторській біографічній серії Григорія Гусейнова.

82. Любарський Роман. Повіяло «Вітром зі Сходу» / Роман Любарський // Народне слово. – 2019. – 21 листопада. – С. 10: фото
Григорій Гусейнов презентував нову книгу «Вітер зі Сходу» у літературній вітальні обласного художнього музею.

83. Рижков Вадим. Останній хан Хорезму став жертвою Голодомору: [про книгу Г. Гусейнова «Вітер зі Сходу»] / Вадим Рижков // День. – 2019. – 29-30 листопада. – С. 15

2. Публікації у збірниках

84. Гусейнов Григорій. Без страху і догани // Добридень, «Кур'єре Кривбасу»!: двадцятилітня історія українського часопису в листах читачів та авторів / упор. Григорій Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2016. – С. 7-10

85. Григорій Гусейнов. Борщ на Манхеттені // Одкровення в кафе «Пегас»: Письменники про себе. Анекдоти. Кулінарні рецепти: збірник / передмова, упор.: М. Слабошпицький. – К.: Ярославів Вал, 2010. – С. 138-142

86. Гусейнов Г.Д. Як я відкрив для себе Бовтишку // Сім'я Раєвських в історико-культурному просторі слов'янського світу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 6-7 вересня 2011 року / Кіровоградська обл. держ. адм. [та ін.]; редкол.: О. А. Семенюк [та ін.]. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2011. – С. 210-226

87. Гусейнов Григорій. Дерева, які нас впізнають…: з книги «Станційні пасторалі. Сповідь дитинства» // Баран Євген. Навздогін дев'яностим...: проза бібліофіла / Євген Баран. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2006. – С. 34-36

88. Гусейнов Григорій. Звільнення телеграфіста: оповідання // Блакитні вежі: хрестоматія / ред. Василь Бондар. – Кіровоград: ПВЦ «Мавік», 2009. – С. 76-92

89. Гусейнов Григорій. Звільнення телеграфіста: оповідання // Блакитні вежі: хрестоматія творів письменників Приінгульського краю: у 2 т. / редкол.: Василь Бондар (голова), Т. В. Андрушко, А. М. Корінь [та ін.]; авт. передм. Л. В. Куценко; укл.: Василь Бондар. – Кіровоград: Мавік. – 2011. – Т. 2: Проза. – С. 90-104

3. Редакторська діяльність Г.Д. Гусейнова

Ваш часопис – це кур’єр не тільки нашої
трагічної історії та сьогодення,
а правди й духовності
В. Гончаренко

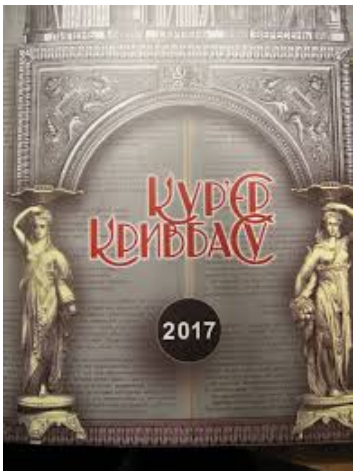

3.1. Матеріали, написані та підготовлені Г.Д. Гусейновим для журналу «Кур’єр Кривбасу»

90. Блавацький В. Мої дебюти: [українське театральне життя кінця 1910-х – початок 1920-х рр.: спогади] / В. Блавацький; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 97-98 (березень). – С. 62–75

91. Борщак І. Україна в Парижі: Мандрування й пам'ятки / І. Борщак; публ. Г. Гусейнова // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 95-96. – С. 43-69; № 97-98. – С. 108-126. – Бібліогр. в кінці ст.

92. Буревій К. Золоті соняшники: уривок [з п'єси] / К. Буревій; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 105 (вересень). – С. 107-111

93. Гусейнов Григорій. «Выслать всех украинцев...» / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 5-6. – С. 11-12
Про наказ 1944 року, в якому мова йде про ліквідацію саботажу на Україні і спробу вислати всіх українців, хто був на окупованих німцями територіях.

94. Гусейнов Григорій. «Джерела молодості» / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 13. – С. 30-31
Розповідь про долю дніпропетровського літератора Сергія Завгороднього.

95. Гусейнов Г. З провінційної глибинки – в Україну: [про журнал «Кур’єр Кривбасу»] / Г. Гусейнов // Літературна Україна. – 2001. – 18 січня. – С. 2

96. Гусейнов Григорій. За любов до України / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 4. – С. 2
Розповідь про книжку Євгена Чередниченка «З того світу» та нелегку долю її автора.

97. Гусейнов Григорій. Запрограмована заштатність / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 23. – С. 2, 24
Роздуми про «провінційність» в мистецтві та літературі.

98. Гусейнов Григорій. «Мій ярий крик, мій біль тужливий»: [Василь Біднов] / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 2. – С. 10, 14

99. Гусейнов Г. На вміло пошиті дідівські штани завжди буде попит / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 67-68. – С. 2

100. Гусейнов Григорій «На камінь сльози в нас скипіли...» / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 47-48. – С. 56-57
Йдеться про задумане українським письменником Олексою Мусієнком тритомне видання мартиролога «Алтар скорботи» та попереднє видання мартирологу «Чорні тюльпани», де названі всі українці, хто брав участь у війні в Афганістані.

101. Гусейнов Григорій. Рок-аукціон «КК» / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 13. – С. 32
Згадка про зустрічі з поетом Михайлом Стрельбицьким.

102. Гусейнов Г. «Скорботне серце моє...»: зустрічі в Нью-Йорку / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 93-94. – С. 72-73
Редакторська стаття, що є преамбулою до публікації твору Т. Осьмачки.

103. Гусейнов Григорій. «У справі про масові виступи» / Григорій Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 8. – С. 14-15
Матеріал стосується постаті відомого керівника ДПУ В. Балицького, його ролі в створенні штучного голодомору на Криворіжжі.

104. Гусейнов Г. У червневій Америці / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 105 (вересень). – С. 182-183
Згадка про зустріч з родиною Караванських під час перебування в США.

105. Гірняк Й. Двадцятиріччя прем'єри «Народного Малахія» [М. Куліша] / Й. Гірняк; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 83-84 (серпень). – С. 73-79

Спомини актора, який виконував роль кума у п'єсі М. Куліша «Народний Малахій» в театрі «Березіль» та про історію її постановки.

106. Гессе Г. Муки кохання / Г. Гессе; пер. з нім. Ю. Клена; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 99-100 (квітень). – С. 153-157

107. Гусейнов Г. Засвітитися від слова: [про Михайла Хазана і, зокрема, його оповідання «Адоніс-Вернаріс»] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 23. – С. 7-8. – Зміст: Адоніс-Вернаріс / Михайло Хазан.

108. Гусейнов Г. Знайомий бюст на фоні Криму: [російський політик Г.Старовойтова] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 10-11. – С. 12

109. Гусейнов Г. «Малоросійський Колумб»: [О.М. Поль – підприємець, історик, етнограф, громадський діяч] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 39-40. – 2-га с. обкл.

110. Гусейнов Г. П'ятнадцять грудневих днів на березі Онтаріо: [про відвідання Канади, зустрічі з письменниками української діаспори] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – № 109 (січень). – С. 114-115

111. Гусейнов Г. Переднє слово: [до публікації добірки сучасної української прози] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – № 119-121 (листопад–грудень). – С. 3-4

112. Гусейнов Г. Передсмертний стогін: [про кн. Є. Гуцала «Ментальність юрби»] / Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 59-60 (серпень). – С. 5

113. Гусейнов Г. Що там поробляє Гамерика? / Г. Гусейнов, К. Пономарьов // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 61-64. – С. 1-9

114. Домбровський О. Переказ про апостола Андрія на Київських горах в історичному насвітленні: пам'яті великого українця із Святоюрської Гори Митрополита Андрея Шептицького / О. Домбровський; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 104 (Серпень). – С. 114-123. – Бібліогр. в примітках

115. Домонтович В. Спрага музики: Бенвенута й Райнер Марія Рільке / В. Домонтович; публ. Г. Гусейнова // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 93-94 (січень). – С. 159-164

116. Жід А. Пасторальна симфонія: фрагменти / А. Жід; пер. з фр. Кіо-Лі; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 85-86 (вересень). – С. 158-167

117. Кльодель П. Шовковий черевичок: уривок [з п'єси] / П. Кльодель; пер. з фр. Кіо-Лі; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 108 (вересень). – С. 127-130

118. Огієнко І. Моє життя: автобіографічна хронологічна канва / І. Огієнко; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 75-76. – С. 45-82

119. Огієнко І. Світлій пам'яті Івана Липи, 1919-1923: [громад. і держ. діяч, медик] / І. Огієнко; публ.підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 104 (серпень). – С. 124-134

120. Огієнко І. Хто був Варавва: історичний нарис; Дух святий як голубка: замітки до Євангельського тексту / І. Огієнко; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 95-96. – С. 39–42

121. Осьмачка Т. Старший боярин: роман / Т. Осьмачка; передм. та підгот. публ. Г. Гусейнова // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 93-94 (січень). – С. 74-96; № 95-96 (лютий). – С. 74-93; № 97-98 (березень). – С. 85-107

122. Сартр Ж.-П. Мертвяки без похорону: уривок [з п'єси] / Ж.-П. Сартр; пер. з фр. О. Питляра; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 105 (вересень). – С. 118-126

123. Степун Ф. Ніколай Бердяєв / Ф. Степун; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 83-84. – С. 59-64

124. Черняхівська-Старицька Л. Іван Мазепа: уривок [з п'єси] / Л. Черняхівська-Старицька; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 105 (вересень). – С. 98-106

125. Шекспір Вільям. Король Лір: уривок / Вільям Шекспір; пер з англ. В. Барки; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 105 (вересень). – С. 112-117

126. Штуль К. Спогад про паризьке літо [художника] Л. Гуцалюка / К. Штуль; публ. підгот. Г. Гусейнов // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 85-86 (вересень). – С. 84-87

3.2. Література про журнал «Кур'єр Кривбасу» та редакторську діяльність Г. Д. Гусейнова

127. Андрусяк І. 10 років «Кур'єру Кривбасу» / І. Андрусяк // Народне слово (всеукраїнська газета Української народної партії). – 2004. – № 15. – С. 7

128. Добридень, «Кур'єре Кривбасу»!: двадцятилітня історія українського часопису в листах читачів та авторів / упор. Григорій Гусейнов. – К.: Ярославів Вал, 2016. – 456,[8] с.: фото

129. Козак Сергій. Кожне число журналу повинно мати своє обличчя: до 20-річчя першого числа «Кур'єру Кривбаса» / Сергій Козак // Літературна Україна. – 2014. – 23 січня. – С. 2, 11: портр.
Інтерв'ю з головним редактором журналу, Шевченківським лауреатом, нашим земляком Г.Д. Гусейновим.

130. «Кур'єр Кривбасу» (1994-2004): Систематичний покажчик змісту / М-во культури і туризму України, Нац. парламентська б-ка України; укл. Г.І. Гамалій, ред. В.О. Кононенко. – К.: Б. в., 2005. – 155,[1] с. – Іменний покажч.: с. 136-154

131. «Кур'єр Кривбасу» (2005–2009): систематичний покажчик змісту / М-во культури і туризму України, ДЗ «Нац. парламентська б-ка України»; авт.-укл. Г.І. Гамалій, наук. ред. В.О. Кононенко. – К.: [б. в.], 2010. – 71 с. – Іменний покажч.: с. 64-70

132. Перша «десятка» [«Кур'єр Кривбасу», редактор Г. Гусейнов] // Літературна Україна. – 2004. – 11 березня. – С. 4
На початку березня 2004 року виповнюється 10 років часопису «Кур'єр Кривбасу».

133. Шепель, Федір. Криворізький журнал з кіровоградським присмаком / Федір Шепель // Наш бізнес. – 2014. – 20 лютого. – С. 4
Про змістове наповнення журналу «Кур'єр Кривбасу».

134. Шепель, Федір. «Кур'єр Кривбасу» не знижує творчої планки / Федір Шепель // Народне слово. – 2014. – 19 червня. – С. 10: фото
Огляд чергових (№ 293-295) номерів журналу під кутом зору літературного краєзнавства, у т. ч. звертається увага на рубрику «Книгопанорама» – своєрідну презентацію літературно-художніх журналів.

4. Григорій Гусейнов – засновник премії «Глодоський скарб»

«Глодо́ський скарб» – громадська мистецька премія, заснована лауреатом Національної Шевченківської премії письменником Григорієм Гусейновим. Грошовий еквівалент своєї нагороди він поклав на банківський депозит, а відсотками з нього щороку нагороджує одного з митців – на свій розсуд.

Назва премії пов'язана з подією, що сталася на початку 1960-х в селі Глодоси на Кіровоградщині – школяр у степу під каменем знайшов майже три кілограми стародавнього золота і срібла, що відомо в археології під йменням Глодоський скарб.

Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії.

Лауреати Мистецької премії «Глодоський скарб»

2007 рік – бандурист, заслужений артист України Тарас Компаніченко (м. Київ).

2008 рік – поет, Прокуратор Бу-Ба-Бу Віктор Неборак (м. Львів).

2009 рік – мисткиня, поетка Нью-Йоркської групи Емма Андієвська (Мюнхен, Німеччина).

2010 рік – поет, прозаїк, критик, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка (Бахмацька група – ДАК) Кость Москалець (м. Бахмач).

2011 рік – скрипалька Мирослава Которович (м. Київ).

2012 рік – співак, тенор Андрій Бондаренко (м. Санкт-Петербург).

2013 рік – літературознавець, прозаїк, драматург і перекладач, учасниця Нью-Йоркської літературної групи Віра Вовк (Ріо-де-Жанейро, Бразилія);
поетеса, прозаїк, малярка, член Національної спілки письменників України Ліда Палій (м. Торонто, Канада).

2014 рік – письменник, літературознавець, директор Видавництва Інституту українських студій Марко Роберт Стех (Торонто, Канада).

2015 рік – продюсер, режисер, постановник Володимир Тихий (м. Київ); оператор, режисер, продюсер Валентин Васянович (м. Київ).

2016 рік – голова Спілки українських письменників Словаччини, головний редактор часопису «Дукля» та журналу «Веселка» Іван Яцканин (м. Пряшів, Словаччина).

2017 рік – письменник, есеїст, перекладач і літературознавець Андрій Содомора (м. Львів).

З 2018 року визначення лауреатів цієї премії тимчасово призупинено.

135. Багацький Л. Земляк золотого віку, який має власну мистецьку премію / Л. Багацький // Кіровоградська правда. – 2010. – 17 серпня. – С. 6: фото
Стаття до 60-річчя Г. Гусейнова та його фотопортрет.

136. Бондаренко С. Глибокий карб «Глодоського скарбу» / С. Бондаренко // Літературна Україна. – 2010. – С. 8. – 22 липня
Про премію «Глодоський скарб», засновником якої є відомий письменник-земляк Г. Гусейнов, і про цьогорічного лауреата Костя Москальця.

137. Бондаренко С. Скарб – у Києві і в Луцьку / С. Бондаренко // Літературна Україна. – 2011. – 27 квітня. – С. 11
У Києві та Луцьку відбулася чергова церемонія вручення премії «Глодоський скарб», яку на цей раз отримала молода скрипалька Мирослава Которович.

138. Гайда Лариса. Мистецька премія Григорія Гусейнова «Глодоський скарб» – вагомий чинник у процесі формування позитивного іміджу нашого краю / Лариса Гайда // Первая городская газета. – 2017. – 27 апреля. – С. 10: фото.
Біографія і творчість нашого земляка Григорія Джамаловича Гусейнова – українського письменника, журналіста, редактора літературного журналу «Кур'єр Кривбасу», який започаткував своєрідну степову премію «Глодоський скарб». Публікується список лауреатів премії з 2007 по 2016 роки.

139. Кіровоградщина: новини оперативно // Сільський вісник. – 2006. – 18 квітня. – С. 1
Повідомлення про ініціативу Г. Гусейнова заснувати районну премію «Глодоський скарб» у Новоукраїнському районі.

140. Корінь А. Розпорядник скарбу / А. Корінь // Кіровоградська правда. – 2011. – 8 листопада. – С. 5: фото
Про творчу зустріч вчителів і керівників шкіл області в інституті післядипломної освіти з письменником-земляком Г. Гусейновим.

141. Короненко Світлана. «Глодоський скарб» пішов у кіно: цьогорічними лауреатами премії стали Володимир Тихий і Валентин Васянович / Світлана Короненко // День. – 2015. – № 72-76. – С. 15
Публікація містить відомості про сам скарб, про започатковану Г. Гусейновим премію та цьогорічних лауреатів (Чухрій Володимир, Тихий Володимир, Васянович Валентин).

142. Куманський Б. Перший лауреат – Тарас Компаніченко / Б. Куманський // Народне слово. – 2007. – 24 квітня. – С. 1
Розмова з засновником премії «Глодоський скарб» нашим земляком, відомим письменником Григорієм Гусейновим.

143. Куманський Б. Тарас Компаніченко: «Місія кобзарства – це місія ненав'язливого просвітництва»: відбулося вручення премії «Глодоський скарб» / Б. Куманський // Народне слово. – 2007. – 28 квітня. –С. 1, 2
Про урочистості в приміщенні Кіровоградського машинобудівного технікуму з нагоди вручення премії «Глодоський скарб», яку заснував наш земляк, письменник, лауреат Шевченківської премії Григорій Гусейнов.

144. Олексенко В. «Глодоський скарб» Григорія Гусейнова: Пошанування засновника премії і її першого лауреата відбулося на Кіровоградщині / Олексенко В. // Кіровоградська правда. – 2007. – 11 травня. – С. 3
В актовій залі Кіровоградського машинобудівного технікуму відбулося продовження урочистостей з нагоди вручення премії «Глодоський скарб», заснованої відомим письменником-земляком Григорієм Гусейновим, першому її лауреату Тарасу Компаніченку.

145. Орел С. «Глодосский клад» найден вновь / С. Орел // Зеркало недели. – 2006. – 20 мая. – С. 12
Розмова з Григорієм Гусейновим з приводу започаткування нової літературно-мистецької премії та подальших творчих задумів.

146. Панченко В. Золоте диво з-під Глодос: Україна Incognita / В. Панченко // День. – 2007. – 11 травня. – С. 8
Історія заснування Всеукраїнської премії «Глодоський скарб» та її перші лауреати (Компаніченко Тарас, Чухрій Володимир Миколайович).

147. Царук А. І проросли «господні зерна»... / А. Царук // Молодіжне перехрестя. – 2007. – 10 травня. – С. 11
В актовій залі Кіровоградського машинобудівного технікуму відбулися урочистості з нагоди вручення премії «Глодоський скарб», заснованої нашим земляком, письменником Григорієм Гусейновим.

5. Література про життя і творчість Г.Д. Гусейнова

5.1. Статті зі збірників

148. Баран Євген. Духовний сад Григорія Гусейнова // Баран Євген. Навздогін дев'яностим...: проза бібліофіла / Євген Баран. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2006. – С. 36-38

149. Бондар Василь Васильович. Григорій Гусейнов: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка» // Бондар Василь Васильович. У пошуках слова значущого: статті, інтерв'ю, рецензії / Василь Бондар. – Кіровоград: Степ, 2008. – С. 156-162

150. Босько Володимир Миколайович. [Гусейнов Григорій Джамалович] // Босько Володимир Миколайович. Історичний календар Кіровоградщини на 2007 рік. Люди. Події. Факти: історико-краєзнавче видання: довідник / Володимир Босько; Кіровоград. обл. ін-т післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського, Кіровоград. обл. організація Всеукр. спілки краєзнавців. – Кіровоград: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2006. – С. 147

151. Босько Володимир Миколайович. Григорій Джамалович Гусейнов // Босько Володимир Миколайович. Історичний календар Кіровоградщини на 2020 рік. Люди. Події. Факти / В. М. Босько; КЗ «КОІППО ім. Василя Сухомлинського». – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. – С. 198

152. Босько Володимир. Гусейнов Григорій Джамалович // Босько Володимир. Визначні постаті Степової Еллади: до 250-річчя заснування фортеці Святої Єлисавети, міста Єлисаветграда та 65-річчя утворення Кіровоградської області / Володимир Босько; кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського. – Кіровоград: Інформаційна мережа. – 2004. – Ч. 1. – С. 74

153. Григорій Гусейнов // Кіровоградщина у дзеркалі часу: літературне мистецтво = Кировоградщина в зеркале времени: литературное искусство = Kirovohrad in the mirror of time: literary arts: фотоальбом / авт.-укл. Олександр Чуднов, Олег Бабенко, авт. ідеї Євгенія Шустер [та ін.]; за заг. ред. Олександра Чуднова. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 73, [2] с.: портр., фото, іл. – (Сер. Кіровоградщина у дзеркалі часу). – С. 52

154. Гусейнов Григорій Джамалович // Шевченківські лауреати, 1962-2012: енциклопедичний довідник / авт.-укл. М. Г. Лабінський ; авт. передм. Б. І. Олійник. – Вид. 3-є, змін. і доп. – К.: Криниця, 2012. – С. 165-166

155. Ісаєнко Любов Миколаївна. Гідний пропагандист книги української – Григорій Гусейнов // Ісаєнко Любов Миколаївна. Пам'яті світле джерело /

Любов Ісаєнко. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2015. – С. 73-84

156. Клочек Григорій Дмитрович. Бренд Григорія Гусейнова // Клочек Григорій Дмитрович. Енергія художнього слова: збірник статей / Григорій Клочек. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – С. 334-351

157. Корінь Антоніна Михайлівна. Гімн новому дню [вірш]: Григорію Гусейнову // Корінь Антоніна Михайлівна. Долинська галактика. (З історії розвитку літератури та мистецтва в Долинському районі на Кіровоградщині в кінці XX – на початку XXI ст.): статті, вірші, фотографії / Антоніна Корінь, Тетяна Корінь. – Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф., 2012. – С.228

158. Корінь Антоніна Михайлівна. Григорій Гусейнов // Корінь Антоніна Михайлівна. Долинська галактика. (З історії розвитку літератури та мистецтва в Долинському районі на Кіровоградщині в кінці XX – на початку XXI ст.): статті, вірші, фотографії / Антоніна Корінь, Тетяна Корінь. – Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф., 2012. – С.19-24

159. Кузик Борис Миколайович. Гусейнов Григорій Джамалович // Кузик Борис Миколайович. Кіровоградщина: історія та сучасність центру України: в 2-х т.: науково-популярне видання / Борис Миколайович Кузик, Василь Вікторович Білошапка. – Дніпропетровськ: Арт-Прес. – 2005. – Т.1. – С. 243

160. Янчуков Станіслав Миколайович. Григорій Джамалович Гусейнов // Янчуков Станіслав Миколайович. З іменем Володимира Ястребова / Станіслав Янчуков. – Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 2005. – С. 118-119

5.2. Статті з періодичних видань про життя і творчість Г.Д. Гусейнова

161. Аношкіна Галина. Терен спіє під гомін жита...: творчий доробок письменника-земляка Тереня Германовича Масенка. Українська література. 10 клас / Галина Аношкіна // Українська мова й література в сучасній школі. – 2013. – № 10. – С. 58: портр.
До конспекту уроку додано портрет письменника та список джерел, використаних вчителем, у т.ч. книга Г. Гусейнова «Гсподні зерна» та його публікація у журналі «Дивослово».

162. Багацький Л. Майже детектив із поштовим сюрпризом: репортаж із письменницької чорнильниці [Г. Гусейнов] / Л. Багацький // Кіровоградська правда. – 2011. – 7 червня. – С. 7: фото

163. Багацький Л. Малинівка, Верблюжка, пан отаман Гриціян Таврический... / Л. Багацький // Кіровоградська правда. – 2010. – 3 серпня. –

С. 6
Відомий фільм «Весілля в Малинівці» знято за п`єсою Леоніда Юхвіда, але краєзнавець і письменник Г. Гусейнов висуває версію про причетність до її написання Юрія Яновського.

164. Базилевський В. Робер Андре і Григорій Гусейнов: розкопки пам'яті: спроба порівняльної характеристики / В. Базилевський // Літературна Україна. – 2000. – 7 квітня. – С. 6

165. Байдужий А. Григорій Гусейнов: «Від Нестора-літописця до Нестора Махна. Ти не випадково народився тут...» / А. Байдужий // Хобі. –2005. – № 11. – С. 27-30
Розповіді про письменника-земляка, що містить цікаві факти, передує коротка біографічна довідка. Публікацію супроводжують 5 фотографій.

166. Білик Любомир та Гусейнов Григорій – лауреати премії імені Є. Чикаленка (2011р.) // Літературна Україна. – 2011. – 29 грудня. – С. 2; Слово Просвіти. – 2011. – № 52 (грудень). – С. 15: фото

167. Бондар В. Гусейнов Григорій: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка» / В. Бондар // Народне слово. – 2000. – 13 липня. – С. 3

168. Бондаренко С. Григорій Гусейнов»: «Що запам`яталося?» / С. Бондаренко // Літературна Україна. – 2011. – 6 січня. – С. 3

169. Босько В. Уперше серед лауреатів – краєзнавці з Москви та Кривого Рогу: [нагородження лауреатів премії ім. В. Ястребова] / В. Босько // Народне слово. – 2002. – 18 травня. – С. 2: фото.

170. Вітаємо Григорія Гусейнова: Г. Гусейнову – 65 // Народне слово. – 2015. – 20 серпня. – С. 12
Жителі с. Помічна Добровеличківського району та колектив редакції «Народне слово» вітають письменника-земляка з 65-річчям.

171. Визначено Шевченківських лауреатів // Літературна Україна. – 2006. – 9 березня. – С. 2
Національна премія України імені Тараса Шевченка присуджена Г. Гусейнову за художньо-документальний життєпис «Господні зерна».

172. Вручення премій Є. Чикаленка, Б. Нечерди, С. Русовой, Д. Нитченка та Клубу «Ярославів Вал» // Літературна Україна. – 2015. – 20 серпня. – С. 7
Оголошення про вручення премій Ліги українських меценатів за 2015 рік 25 серпня в Бібліотеці Національного музею літератури України. Серед лауреатів Г. Гусейнов (літературно-мистецька премія ім. Д. Нитченка).

173. Гаращенко Микола Олексійович. Наш край у творах письменників-земляків / М. О. Гаращенко // Новоукраїнські новини. – 2012. – 28 січня. – С. 3
Дослідження-розвідка про майстрів художнього слова, які писали про степову Новоукраїнщину. Серед них – наш земляк письменник Григорій Гусейнов.

174. Гідне поповнення славної когорти // Культура і життя. –2006. – 22 березня. – С. 1
Коротка характеристика творів-переможців та авторів – лауреатів Шевченківської премії 2006 року містить розповідь і про «Господні зерна» Г. Гусейнова.

175. Григорій Гусейнов: «У мене дуже багато боргів перед степом»: на здобуття Національної премії імені Т. Шевченка: [інтерв'ю] // Слово «Просвіти». – 2006. – Ч.7. – С. 10
Інтерв'ю, в якому письменник розповідає про культурно-мистецьку ситуацію, про творчість та задум і втілення «Господніх зерен».

176. Григорій Гусейнов – шевченківський лауреат! // Народне слово. – 2006. – 11 березня. – С. 1
Про присудження нашому земляку-письменнику Григорію Гусейнову Національної премії ім. Тараса Шевченка.

177. Гуща Іван. Зустріч із знаменитістю степової Еллади [Г. Гусейнов] / Іван Гуща // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2016. – 13 лютого. – С. 3
У смт Помічна відбулася зустріч з письменником, лауреатом державної премії ім. Т.Г. Шевченка Гусейновим Григорієм Джамаловичем.

178. Гуща І. Літописець і співець землі рідної: сьогодні виповнюється 55 років від дня народження письменника і журналіста Григорія Гусейнова / Гуща І. // Народне слово. – 2005. – 23 серпня. – С. 3

179. Гуща І. Той, хто творить сам, дарує радість іншим: слово про земляка / Гуща І. // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2005. – 8 вересня. – С. 3
Стаття до 55-річчя Г.Д. Гусейнова.

180. Зерна успіху і злету // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2005. – 27 січня. – С. 1
Григорій Гусейнов, автор «Господніх зерен» – лауреат премії імені Василя Стуса.

181. Казан, мамалига та інші січневі задоволення // Народне слово. – 2011. – 13 січня. – С. 6

Кулінарні одкровення від письменника-земляка Г. Гусейнова, першого заступника голови облради О. Шаталова та генерального директора Кіровоградської телерадіокомпанії В. Мурованого.

182. Клочек Г. Бренд Григорія Гусейнова: студії, критика / Г. Клочек // Вежа . – 2003. – № 13. – С. 234-248

183. Клочек Григорій. Про «стратегію і тактику» актуалізації в сучасній укаїнській суспільній свідомості феномена театру корифеїв як важливого націєтворчого чинника / Григорій Клочек // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 7. – С. 36-38
Автор розглядає таку літературну форму як «література факту», маючи на увазі «Господні зерна» Г. Гусейнова. На його погляд твір демонструє новий підхід до художньо-літературного висвітлення феномену театру корифеїв.

184. Клочек Григорій. Уроки майстра non-fiction: до 65-річчя Григорія Гусейнова / Григорій Клочек // Літературна Україна. – 2015. – 27 серпня. – С. 6-7: фото
Г. Клочек відносить ім'я письменника Г. Гусейнова до десятки кращих українських письменників і обгрунтовує таку оцінку в ювілейній статті.

185. Корінь Антоніна. Я полюбила вашу станцію і вулицю: відкритий лист письменнику-земляку Григорію Гусейнову / А. Корінь // Кіровоградська правда. –2000. –14 вересня. – С. 3; Долинські новини. – 2000. – 16 серпня. – С. 3

186. Кравченко Валько. Шевченківський словник Севастополя / Валько Кравченко // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 49-50. – С. 63
Короткі біографічні дані про Г. Гусейнова та його зв'язок з Севастополем.

187. Куманський Б. Григорій Гусейнов – лауреат і меценат / Б. Куманський // Народне слово. – 2006. – 15 квітня. – С. 1

188. Куценко Л. Час на сповіді дитинства: Григорію Гусейнову-50 / Л. Куценко // Народне слово. – 2000. – 17 лютого. – С. 3

189. Літературний календар // Народне слово. – 2016. – 25 серпня. – С. 5: фото
Короткі біографічні довідки (Базилевський Володимир, Михида Сергій Павлович, Гусейнов Григорій Джамалович, Білодід Іван Костянтинович).

190. Лауреати премії ім. Дмитра Нитченка [Г. Гусейнов] // Слово Просвіти. – 2015. – № 5 (лютий). – С. 12; Літературна Україна. – 2015. – 12 лютого. – С. 2

191. Лауреати премії імені Володимира Винниченка газети «Народне слово»

за 2003 рік [Забіляста Лідія, Гусейнов Григорій, Шкода В'ячеслав] // Народне слово. – 2003. – 23 серпня. – С. 1

192. Лауреати премії ім. Є. Чикаленка [Г. Гусейнов] // Слово «Просвіти». – 2011. – № 52. – С. 15

193. Лауреати Шевченківської премії 2006 року // Слово Просвіти. – 2006. – № 10. – С. 7

194. Любарський Р. Григорій Гусейнов: «Мати – серце усього дива, що зветься Природою» / Р. Любарський // Народне слово. – 2011. – 17 листопада. – С. 8: фото
Про творчу зустріч з письменником, лауреатом Національної премії України ім. Тараса Шевченка Г. Гусейновим в інституті післядипломної освіти вчителів.

195. Макей Л. Григорій Гусейнов: Зараз ми живемо між «кавеном», «95 кварталом» і рекламною паузою / Л. Макей // З перших уст. – 2015. – 5 листопада. – С. 7: фото
Про зустріч з письменником Г. Гусейновим в обласній бібліотеці імені Чижевського.

196. Макей Л. Григорій Гусейнов: Книжка – це Божий подарунок / Л. Макей // Народне слово. – 2010. – 23 грудня. – С. 9
Лауреат Національної Шевченківської премії Г. Гусейнов під час перебування у Кіровограді в обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені В. Сухомлинського розповів шанувальникам українського слова про свою нову книгу-тритомник «Незаймані сніги, або П'ятнадцять мандрівних історій».

197. Маленко О. Тарас Шевченко у творах наших земляків / О. Маленко // Народне слово. – 2012. – 8 березня. – С. 10: фото
Стаття вміщує відомості про творчість відомих земляків, пов'язану з ім'ям Великого Кобзаря (Базилевський Володимир, Гусейнов Григорій, Мейтус Юлій, Забіляста Лідія, Сарана Федір, Масенко Терень, Божій Михайло, Вінтенко Борис, Шульга Віктор, Попов В'ячеслав).

198. Маруценко В. Наші славні земляки [Гусейнов Григорій, Ужиловський Іван Михайлович] / В. Маруценко // Долинські новини. – 2002. – 19 листопада. – С. 2

199. Мельник В. Історична справедливість взяла гору: фоторепортаж / В. Мельник // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2008. – 24 квітня. – С.1
18 квітня відкрито меморіальну дошку Галині Кузьменко на її батьківщині.

Публікація повідомляє також про присутність на відкритті почесного громадянина Піщанобрідської сільської ради, члена НСПУ Григорія Гусейнова та анонсує у наступних номерах районної газети публікацію місцевого краєзнавця Івана Гущі про Галину Кузьменко.

200. Мельник В. Книга земляка поєднує покоління / В. Мельник // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2006. – 16 грудня. – С. 2
Розповідається про перебіг вечора-зустрічі з письменником Г. Гусейновим у Помічній, на якому було оголошено про те, що Григорію Гусейнову присвоєне звання «Почесний громадянин міста Помічна». Текст доповнюють 5 світлин.

201. Мельник В. Із тіні у пам`ять / В. Мельник // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2008. – 30 жовтня. – С. 1
Урочистості з нагоди відкриття меморіальної дошки Миколі Вороному у Глиняному зібрали багато поважних і достойних людей, що доклали зусиль для увічнення пам`яті письменника (Гусейнов Григорій, Гуща Іван, Куценко Леонід, Антошик Микола, Хлібний Володимир). Вміщено фото пам`ятного знака та колективне фото гостей.

202. Миколаєнко М. Григорію Гусейнову – 50 / М. Миколаєнко // Літературна Україна. – 2000. – 9 листопада. – С. 4

203. Моя незмінна любов – херсонський Степ: [інтерв'ю з письменником Григорієм Гусейновим] // Слово «Просвіти». – 2015. – Ч. 34. – С. 16: фото
Роздуми про життя і творчість в рік 65-річчя.

204. На здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка 2006 року // Літературна Україна. – 2005. – 29 грудня. – С. 2
Серед інших – Григорій Гусейнов за «Господні зерна» у 9-ти книгах.

205. Погрібний В. Григорій Гусейнов – новий Шевченківський лауреат-земляк / В. Погрібний // Кіровоградська правда. – 2006. – 14 березня. – С. 2

206. Погрібний В. Цього разу «Ястребов» поїхав і в Кривий Ріг: лауреатом премії Ястребова став наш земляк Г. Гусейнов / В. Погрібний // Кіровоградська правда. – 2002. – 21 травня. – С. 4

207. Про присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка: указ Президента України // Культура і життя. – 2006. – 22 березня. – С. 1
Серед цьогорічних лауреатів – письменник родом з Кіровоградщини Григорій Гусейнов.

208. Ратинська Світлана. Творчий вечір Григорія Гусейнова / Світлана Ратинська // Культура і життя. – 2018. – 2 березня. – С. 15: фото

209. Рыбченков Геннадий. «Наш» Кривой Рог / Геннадий Рыбченков // Украина-Центр. – 2019. – 19 декабря. – С. 15: фот. кол.
Наш земляк, лауреат Национальной премии имени Шевченко, писатель, издатель уже легендарного альманаха «Курьер Кривбасса» Григорий Гусейнов, презентовал в Кропивницком свою новую книгу Kryvyi Rih. Ukraine. В книге много о казацкой истории Кривбасса. Большой раздел посвящён писателям родом из Кривого Рога и округи, а также тем, чья жизнь была связана с этим краем.

210. Слабошпицький Михайло. З мрії про хату, повну книжок...: кілька уваг до літературної біографії Григорія Гусейнова / М. Слабошпицький // Київ. – 2011. – № 1. – С. 177-182; Літературна Україна. – 2010. – 26 серпня. – С. 6
Автор аналізує творчість Григорія Гусейнова.

211. Слабошпицький М. Пошуки втраченого часу, або Про «неореалізм» Григорія Гусейнова / Слабошпицький М. // Літературна Україна. – 2011. – 27 жовтня. – С. 8-9

212. Слово про талановитого земляка // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2015. – 22 серпня. – С. 4: фото.
У статті йде мова про життєвий та творчий шлях Гусейнова Григорія Джамаловича.

213. Страшенко Ольга. Письменники зі скіфського родоводу [Григорій Гусейнов] / Ольга Страшенко // Вежа. – 2012. – № 30. – С. 166-173
Про авторів двотомної хрестоматії «Блакитні вежі».

214. Таран Людмила. Як засіваються господні зерна: [інтерв'ю з Григорієм Гусейновим] / Г. Гусейнов // Українська культура. – 2007. – № 6. –С. 10-11: фото.

215. Твоя слава, Добровеличківщино! [про Григорія Гусейнова] // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2003. – 24 липня. – С. 3

216. Ткаченко О. Мандрівка минулим, долями, життєвою правдою / О. Ткаченко // Освітянське слово. – 2012. – лютий. – С. 6
В Богданівській ЗШ № 2 Знам'янського району відбулась зустріч з письменником-земляком, лауреатом Національної премії України ім. Т. Шевченка в номінації «Проза» Григорієм Джамаловичем Гусейновим.

217. Ткаченко О. Творчий вечір письменника Григорія Гусейнова в Богданівській ЗШ № 2 / О. Ткаченко // Сільське життя. – 2012. – 1 лютого. – С. 2
Публікація містить нарис творчості Г. Гусейнова, перелік досягнень, нагород, премій, книг.

218. Френчко Л. Шевченковские лауреаты / Л. Френчко // Ведомости Плюс. – 2011. – 25 марта. – С. 6: фото
У Кіровоградському літературно-меморіальному музеї І. Карпенка-Карого відбулася презентація виставки, присвяченої літераторам-землякам, лауреатам Національної премії України імені Т.Г. Шевченка (Козаченко Василь Павлович, Сарана Федір, Базилевський Володимир, Гусейнов Григорій Джамалович, Іванов Дмитро Йосипович, Забіляста Лідія Леонідівна).

219. Шепель Ф. Творчий процес / Ф. Шепель // Наше місто. – 2019. – 26 грудня. – С. 4.
У Кропивницькому відбулася зустріч із письменником Григорієм Гусейновим.

220. Юферова Л. Його життя – найцікавіша робота / Л. Юферова // Сільське життя (Добровеличківський р-н). – 2005. – 22 жовтня. – С. 2
Зустріч з Г. Гусейновим відбулась у Добровеличківському краєзнавчому музеї.

221. Янчуков С. Земляків-лауреатів найвищої премії додалося [Григорій Гусейнов] / С. Янчуков // Народне слово. – 2010. – 30 березня. – С. 5

6. Web-ресурси

6.1. Текстова інформація

222. Азаркін Святослав. «Господні зерна» Григорія Гусейнова; Коцюбинська Михайлина. Були, є і будемо... («Господні зерна» Григорія Гусейнова); Колісниченко Анатолій. Дитяча сльоза в пустелі імперії [Електронний ресурс] / С. Азаркін, М. Коцюбинська, А. Колісниченко: відгуки // Кур'єр Кривбасу : персональний блог журналу. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://courierkrivbas.livejournal.com/2177.html. – Назва з екрана. – Дата публікації: 14.03.2007. – Дата звернення: 29.08.2020

223. Андрусяк Іван. Останні тарпани про книгу Григорія Гусейнова «Господні зерна» [Електронний ресурс] / І. Андрусяк // Зеркало недели : [електрон. газ.]. – Текст. дані. – 2003. – Вип. № 17 (7-16 травня). – Режим доступу:
http://gazeta.dt.ua/CULTURE/ostanni_tarpani_pro_knigu_grigoriya_guseynova_gospodni_zerna.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

224. Василенко Людмила. Ефект присутності [Електронний ресурс] / Л. Василенко // Як справи – Київ. – 2005. – № 73 (22 квітня) . – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://kakdela.kiev.ua/17484/art/3881.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

225. Голобородько Я. Ю. Гусейнов Григорій Джамалович [Електронний ресурс] / Я. Ю. Голобородько // Енциклопедія сучасної України : [beta-версія]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24917. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

226. Голобородько Я. Ю. Мегапроект Григорія Гусейнова. Апокатастасис «Господніх зерен» [Електронний ресурс] / Я. Ю. Голобородько // Таїни художнього тексту (до проблеми поетики тексту) : збірник наукових праць. – Електрон. текст. дані. – Дніпропетровськ. – 2010. – Вип. 11. – С. 3-8. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_56d349d06b7b2.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2020

227. Голу правду про Другу світову на Криворіжжі розповів Григорій Гусейнов [Електронний ресурс] / ГО «Об'єднання Відповідальних Громадян» // Об'єднання Відповідальних Громадян : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Кривий Ріг, 2014 – Режим доступу: https://vidpovidalni.org/2019/05/06/golu-pravdu-pro-drugu-svitovu-na-kryvorizhzhi-rozpoviv-grygorij-gusejnov/. – Назва з екрана. – Дата публікування: 06.05.2019. – Дата звернення: 01.09.2020

228. Горькая Е. 70-річний ювілей відзначає криворізький письменник і журналіст Григорій Гусейнов [Електронний ресурс] / Е. Горькая // Krivbass city : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: http://krivbass.city/news/view/70-richnij-yuvilej-vidznachae-krivorizkij-pismennik-i-zhurnalist-grigorij-gusejnov. – Назва з екрана. – Дата публікування: 23.08.2020. – Дата звернення: 29.08.2020

229. Григорій Гусейнов: «Література Півдня України – це Атлантида» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю] / спілкувався Олег Коцарев // Літакцент: [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://litakcent.com/2011/04/27/hryhorij-husejnov-literatura-pivdnja-ukrajiny-ce-atlantyda/ Назва з екрана. – Дата опублікування: 27.04.2011. – Дата звернення: 29.08.2020

230. Григорій Джамалович Гусейнов…[Електронний ресурс] // Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Кіровоград-Кропивницький. – Режим доступу: http://librarychl.kr.ua/kn_in/su4asni-pysmennyky/gusejnov.php. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2020

231. Григорій Гусейнов: «Без історичного досвіду немає майбутнього» [Електронний ресурс] : інтерв'ю / розмову записав Микола Крамаренко // Кур'єр Кривбасу : [сайт журналу]. – Текст. і граф. дані. – Кривий Ріг. – Режим доступу :

https://courier.at.ua/publ/svit_pro_nas/grigorij_gusejnov_quot_bez_istorichnogo_dosvidu_nemae_majbutnogo_quot/1-1-0-44. – Назва з екрана. – Дата опублікування: 23.08.2012. – Дата звернення: 29.08.2020

232. Гусейнов: Важко уявити «ватніка» з «Кур'єром Кривбасу» в руках [Електронний ресурс] : інтерв'ю / записала Н. Корнієнко // Читомо : культурно-видавничий проект. – Електрон. текст. дані. – [К.]. – 2010-2020. – Режим доступу: http://archive.chytomo.com/interview/gusejnov-vazhko-uyaviti-vatnik-z-kuryerom-krivbasu-v-rukax. – Назва з екрана. – Дата публікування: 26.03.2014. – Дата звернення: 29.08.2020

233. Гусейнов Григорій Джамалович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енцикл. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%94%D0%B6%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. – Назва з екрана. – Дата останньої правки: 5.01.2020. – Дата звернення: 01.09.2020

234. Гусейнов Григорій Джамалович [Електронний ресурс] // Письменники – лауреати Шевченківської премії. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://library.dp.ua/files/dd.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

235. Гусейнов Григорій. Лекція, виголошена на врученні Нагороди Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів. Львів, 17 серпня 2002 р. [Електронний ресурс] // Ї : незалежний культурологічний часопис : [сайт] . – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.ji-magazine.lviv.ua/Promovy_laureativ_premii_Antonovychiv/Gusejnov.htm. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

236. Демчик Сергій. «Ідеальні стосунки – коли одне одному не заважають, нічого не нав'язують і ні до чого не примушують», – Григорій Гусейнов, 65 років, письменник, видавець [Електронний ресурс] / С. Демчик // Gazeta.ua : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/opinions-journal/_idealni-stosunki-koli-odne-odnomu-ne-zavazhayut-nichogo-ne-navyazuyut-i-ni-do-chogo-ne-primushuyut-grigorij-gusejnov-65-rokiv-pismennik-vidavec/663415?mobile=true. – Назва з екрана. – Дата публікування: 10.12.2015. – Дата звернення: 29.08.2020

237. Ільницький Данило. «Глодоський скарб» у Львові [Електронний ресурс] / Д. Ільницький // ZBRUC : [сайт] . – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://zbruc.eu/node/64971. – Назва з екрана. – Дата публікації: 20.04.2017. – Дата звернення: 29.08.2020

238. Клочек Григорій. Уроки майстра non-fiction. (До 65-ліття Григорія Гусейнова) [Електронний ресурс] / Г. Клочек // Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка : [сайт]. – Електрон. текст. дані.– Кіровоград-Кропивницький, 2000-2020. – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/ua/osobysti-storinky-ta-blohy/klochek/3802-uroky-maistra-non-fikcion-do-65-littia-hryhoriia-huseinova. – Назва з екрана. – Дата останнього оновлення: 11.09.2015. – Дата звернення: 29.08.2020

239. Криворізький письменник Григорій Гусейнов представив на батьківщині книгу про Криворіжжя [Електронний ресурс] // ТРК «Рудана» : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Кривий Ріг. – Режим доступу: https://rudana.com.ua/news/kryvorizkyy-pysmennyk-grygoriy-guseynov-predstavyv-na-batkivshchyni-knygu-pro-kryvorizhzhya. – Назва з екрана. – Дата публікування: 19.12.2019. – Дата звернення: 29.08.2020

240. Кропивницький: Григорій Гусейнов презентує нову книжку «Вітер зі сходу» [Електронний ресурс] // Утренний город : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Кіровоград-Кропивницький, 2007. – Режим доступу: https://www.ugorod.kr.ua/news/2019-11-13-73888.html. – Назва з екрана. – Дата публікування: 13.11.2019. – Дата звернення: 29.08.2020

241. Кудлач Володимир. «Між часом і морем», або книжка, в якій «Багато Одеси» [Електронний ресурс] / В. Кудлач // Чорноморські новини: одеська обласна громадсько-політична газета. – Електрон. текст. дані. – 2013. – 14 грудня. – Режим доступу: http://chornomorka.com/archive/21467/a-3240.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

242. Кур'єр Кривбасу [Електронний ресурс]: блог журналу. – Текст. і граф. дані. – Кривий Ріг. – Режим доступу: https://courierkrivbas.livejournal.com/. – Дата звернення: 29.08.2020

243. «Літописець і співець землі рідної»: у Кропивницькому відкрилася виставка, присвячена Григорію Гусейнову [Електронний ресурс] // Міська рада міста Кропивницького: [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://www.kr-rada.gov.ua/news/litopisets-i-spivets-zemli-ridnoyi-u-kropivnitskomu-vidkrilasya-vistavka-prisvyachena-grigoriyu-guseynovu.html. – Назва з екрана. – Дата публікування: 25.08.2020. – Дата звернення: 01.09.2020

244. «Літописець і співець землі рідної» (до 70-річчя від дня народження Г.Д. Гусейнова) [Електронний ресурс] : виставки //Кіровоградський літературно-меморіальний музей І.К. Карпенка-Карого : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/kar183_u.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

245. Про склад Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс] : указ Президента України від 23 грудня 2016 року № 575. – Текст. дані. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents/5752016-20990. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2020

246. Рижков Вадим. Останній хан Хорезму став жертвою Голодомору (Про нову книжку Григорія Гусейнова і невідомі факти про зв'язки народів України й Узбекистану «Вітер зі сходу») [Електронний ресурс] / В. Рижков // День : [електрон. газ.]. – Текст. дані. – К. – 2019. – 29 листопада (№ 220-221). – Режим доступу: https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/ostanniy-han-horezmu-stav-zhertvoyu-golodomoru). – Дата звернення: 01.09.2020

247. Сікорська В.Ю. Документалізм як прикметна риса сучасної прози: Григорій Гусейнов «Між часом і морем. Колекція невигаданих історій» [Електронний ресурс] / В.Ю. Сікорська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : збірник наукових праць / укладачі : І.В. Ковальчук, Л.М. Коцюк. – Текст. дані. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 59. – С. 191-193. – Режим доступу: https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2015/n59/71.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

248. Слабошпицький Михайло. З мрії про хату, повну книжок. Кілька уваг до літературної біографії Григорія Гусейнова [Електронний ресурс] / М. Слабошпицький. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.libr.dp.ua/text/kiev_2011_1_gg.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

249. Слова Господні мають силу (Творчий доробок Г.Д. Гусейнова) [Електронний ресурс] // Бібліотека ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет» : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Кривий Ріг. – Режим доступу: https://kdpu-library.ucoz.ru/index/slova_gospodni_majut_silu_tvorchij_dorobok_g_d_gusejnova/0-137. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

250. Тротнер В.В. Нові факти з історії родини Едуарда Фукса [Електронний ресурс] / В.В. Тротнер // Криворіжжя – славетний гірничий край : матеріали Міської науково-практичної краєзнавчої конференції, присвяченої 100-річчю надання Кривому Рогу статусу міста (м. Кривий Ріг, 20 квітня 2018 року) / Криворізькій професійний гірничо-металургійний ліцей; відп.ред. Тротнер В.В. – Текст. дані – Кривий Ріг, 2018. – С. 108-113. – Режим доступу: http://lib.knu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/04/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE

%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.PDF. – Дата звернення: 29.08.2020
В статті згадується «Чаша ювелира Карла Фаберже» Г. Гусейнова.

251. Філософ нашого часу – Григорій Гусейнов : бібліографічний огляд творчості письменника-земляка [Електронний ресурс] / Шкільна бібліотека Помічнянської ЗШ № 3. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: http://pomichna-school3.edukit.kr.ua/Files/downloads/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%20%D0%BD%D0%B0%D1%88%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%83%20%D0%93.%D0%94.%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B2.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.08.2020

252. Харлан Тетяна. Шерлок Холмс з українського степу [Електронний ресурс] / Т. Харлан // Никопольский портал : [сайт] . – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://nikopol.net.ua/news/3817.html. – Назва з екрана. – Дата публікації: 19.12.2011. – Дата звернення: 29.08.2020

253. Щириця Павло. Любов сильніша за війну [Електронний ресурс] / П. Щириця // Україна молода: [електрон. газ]. – 2015. – Вип. № 103 (5 серпня) – Режим доступу: https://www.umoloda.kiev.ua/number/2690/164/94304/. – Дата звернення: 01.09.2020
Про окупаційний роман Г. Гусейнова «Одіссея Шкіпера та Чугайстра».

6.2. Відеоматеріали

254. «А степ, все світиться» Григорій Гусейнов [Електронний ресурс] : радіопрограма Валентини Орлової / Дніпропетровське обласне радіо // YouTube. – Електронні аудіодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=egjWnorieRI. – Назва з екрана. – Дата публікації: 14.12.2014. – Дата звернення: 08.09.2020

255. Григорий Гусейнов – автор книги Kryvyi Rih Ukraine [Електронний ресурс] : [телепрограма «Вечір п’ятниці» з Н. Болдинською] / Первый Городской телеканал. Кривой Рог // YouTube. – Електронні відеодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=s-QqQsUKieQ. – Назва з екрана. – Дата публікації: 14.07.2018. – Дата звернення: 08.09.2020

256. Григорій Гусейнов – письменник [Електронний ресурс] : [телепрограма «Вечір п’ятниці» з Юлією Мисник] / Первый Городской телеканал. Кривой Рог // YouTube. – Електронні відеодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=BSgi7s3ciNA. – Назва з екрана. – Дата публікації: 27.10.2018. – Дата звернення: 08.09.2020

257. Григорий Гусейнов – писатель [Електронний ресурс] : [телепрограма «Вечір п'ятниці» з Н. Болдинською] / Первый Городской телеканал. Кривой Рог // YouTube. – Електронні відеодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=DMgHNMN8rlY. – Назва з екрана. – Дата публікації: 21.09.2018. – Дата звернення: 08.09.2020

258. Григорій Гусейнов про нову книгу «Вітер зі Сходу» [Електронний ресурс] / Радіо НВ. – Електронні аудіодані. – Режим доступу: https://soundcloud.com/radio-nv/tom-pershiy-grigory-guseynov-pro-novu-knigu-vter-z-skhodu. – Назва з екрана. – Дата звернення: 08.09.2020

259. Михайло Слабошпицький і Григорій Гусейнов у музеї літератури [Електронний ресурс] / Світлана Короненко // YouTube. – Електронні відеодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?time_continue=99&v=Ml2ap_qM_Gk&feature=emb_title. – Назва з екрана. – Дата публікації: 20.01.2020. – Дата звернення: 08.09.2020

260. «Повернення в Портленд. Роман у щоденниках і листах» (Григорій Гусейнов) [Електронний ресурс] : буктрейлер / відділ краєзнавства ОУНБ ім. Д.І. Чижевського // Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського : [сайт]. – Електронні відеодані. – Кіровоград-Кропивницький, 1999. – Режим доступу: http://library.kr.ua/video/buktreiler.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 08.09.2020

261. «Ранкова кава». Григорій Гусейнов в КДПУ [Електронний ресурс] // YouTube. – Електронні відеодані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=GQ90KYiXYHA. – Назва з екрана. – Дата публікації: 22.11.2019. – Дата звернення: 08.09.2020

Іменний покажчик

Азаркін Святослав 222
Андрусяк І. 127, 223
Андрусяк И. 29
Андрушко Т. В. 89
Аношкіна Галина 161
Антошик Микола (201)
Бабенко Олег 153
Багацький Л. 5, 30, 135, 162, 163
Базилевський В. 164, (189, 197)
Байдужий А. 165
Балицький В. (103)
Баран Є. 11, 87, 148
Барка В. 125
Бенвенута (115)
Бердяєв Ніколай (123)
Біднов Василь (98)
Білик Любомир 166
Білодід Іван Костянтинович (189)
Білошапка Василь Вікторович 159
Блавацький В. 90
Богдан-Терещенко І. 31
Божій Михайло (197)
Болдинська Н. 255, 257
Бондар Василь 88, 89, 149, 167
Бондаренко С. 136, 137,168
Борщак Ілько (3), 91
Босько В. М. 150, 151, 152, 169
Бочковський Іполит-Ольгерд (4)
Буєвський Борис (2)
Буревій К. 92
Варавва (120)
Василенко Людмила 224
Васянович Валентин (141)
Винничук Юрій (40, 194)
Висоцький Георгій (27)
Вишеславський Леонід (2)
Вишневий В'ячеслав 28
Вінтенко Борис (197)
Владиславський-Падалко Іполит (27)
Вороний Микола (201)
Гайда Лариса 138
Гамалій Г.І. 130, 131
Гаращенко М. О. 173
Гашек Ярослав (4)
Гессе Г. 106
Гірняк Й. 105
Голобородько Ярослав 32, 33, 34, 35, 36, 37, 225, 226
Горькая Е. 228
Графф Віктор (27)
Григор'єв Микола (55)
Григорчук Микола 77
Гуцало Є. (112)
Гуцалюк Л. (126)
Гуща І. 12, 38, 177-179, (199, 201)
Давидов Василь (27)
Давидов Микола (27, 51)
Давидов Юрій (27)
Даниленко Володимир (40)
Демчик Сергій 236
Десняк Олекса (4)
Діденко Василь (2)
Домбровський О. 114
Домонтович В. 115
Дочинець Мирослав (40)
Дроздовський Дмитро 58
Ернст Федір (4)
Желєзняков Анатолій (3)
Жід А. 116
Журлива Олена (3)
Забіляста Лідія (191, 197)
Завгородній Сергій (94)
Загребельний Павло (3)
Збанацький Юрій (4)
Іванова І. 6
Ільницький Данило 237
Іов Іван (2)
Ісаєнко Л. М. 155
Кантакузині (князі) (3)
Караванські (родина) (104)
Кіо-Лі 116, 117
Кіраль Сидір 65
Клен Ю. 106

Клочек Г. 59, 156, 182-184, 238
Кльодель П. 117
Ковальчук І. В. 247
Козак Сергій 129
Колісниченко Анатолій 222
Компаніченко Тарас (142, 143, 144, 146)
Кононенко В.О. 130, 131
Корінь А. М. 89, 140, 157, 158,185
Корінь Тетяна 157, 158
Корнієнко Н. 232
Короненко С. 60, 66, 141, 259
Которович Мирослава (137)
Коцарев О. 67, 229
Коцюбинська М. 39, 222
Коцюк Л. М. 247
Кочубеї (3)
Кравченко Валько 186
Крамаренко Микола 231
Кричевський Василь (4)
Кричевський Федір (4)
Кропивницький Марко (3)
Кудлач Володимир 241
Кузик Б. М. 159
Кузьменко Галина (55, 76, 77, 79, 80, 199)
Куліш М. (105)
Куманський Б. 142, 143, 187
Куценко Л. 188, (201)
Лабінський М. Г. 154
Липа Іван (119)
Лисогор М. 48
Лісниченко Ю. 61
Любарський Р. 63, 72, 78, 79,82, 194
Мадіяров Абдурасул (81)
Мазепа Іван (124)
Макаренко Антон (27)
Макей Л. 7, 52, 73, 195, 196
Маланюк Євген (4)
Маленко О. 197
Марко В. 13
Маркович Дмитро (3)
Маруценко В. 198
Масарик Томаш (4)
Масенко Терень Германович (161, 197)
Масенки (брати) (2)
Махно Нестор (3, 55, 76)
Мейтус Юлій (197)
Мельник В. 199-201
Миколаєнко М. 202
Мисник Юлія 256
Михида Сергій Павлович (189)
Мицик Юрій 8
Модзалевський Вадим (4)
Монолатій Іван 74
Мурований В. 181
Москалець Кость (136)
Мусієнко Олекса (100)
Мухамед Рахім II (81)
Нарбут Георгій (4)
Нарбут Данило (4)
Никифорова Маруся (3, 76, 77, 79, 80)
Огієнко І. 118, 119, 120
Олексенко В. 144
Олійник Б. І. 154
Орел С. 145
Орлова Валентина 254
Осадчий В. 14
Осьмачка Т. (102, 121)
Панченко В. 146
Питляра О. 122
Погрібний В. 205, 206
Поль О.М. (109)
Пономаренко Любов 40
Пономарьов К. 113
Попов В'ячеслав (197)
Ратинська Світлана 208
Раєвські 86
Райнер Марія Рільке (115)
Регель Роберт (27)
Рыбченков Геннадий 209
Рижков Вадим 83, 246
Робер Андре (164)
Ротач Петро (3)
Рубан В. 15
Саксаганський Панас (2)
Сарана Федір (197)

Сартр Ж.-П. 122
Селецький П. 9
Семенюк О. А. 86
Семененко Олександр (3)
Семенко Юрій (2)
Сеспель Мішші (8, 81)
Симиренки (родина) (27, 51)
Сікорська В. Ю. 247
Скальковський Аполлон (27)
Скаржинські (родина) (27)
Слабошпицький Михайло 28, 75, 85, 210, 211, 248, (259)
Слабченко Михайло (2)
Слапчук В. 16
Старовойтова Г. (108)
Степанова О. 53
Степун Ф. 123
Стецкевич Віталій 8
Страшенко Ольга 213
Стрельбицький Михайло (101)
Таран Людмила 214
Тарковський Арсеній (4)
Тесленко Архип (4, 27, 51)
Тимошенко Степан (4)
Тихий Володимир (141)
Тищенко-Сірий Юрій (3)
Ткаченко О. 216, 217
Трипільський Р. 49
Тротнер В.В. 250
Тютюнник Юрко (55)
Ужиловський Іван Михайлович (198)
Українка Леся (51)
Фальи-Фейн (родина) (27)
Федченко Л. 54
Френчко Л. 218
Фукс Едуард 250
Фундуклій Іван (3)
Хазан Михайло (4, 107)
Харлан Тетяна 252
Хлібний Володимир (201)
Царук А. 147
Чередниченко Євген (96)
Черняхівська-Старицька Л. 124
Чикаленко Євген (4)
Чижевський Дмитро (2)
Чуднов Олександр 153
Чухрій Володимир (141, 146)
Чхан Михайло (2)
Шаталов О. 181
Шевченко Тарас (51, 197)
Шевчук В. 18
Шекспір Вільям 125
Шепель Федір 68, 70, 133, 134, 219
Шептицький Андрей (митрополит) (114)
Шимановський Кароль (51, 53, 70)
Шимановські (родина) (69)
Шкода В’ячеслав (191)
Шульга Віктор (197)
Шустер Євгенія 153
Штуль К. 126
Щириця Павло 253
Юр’єв Валерій (3)
Юрченко С. 42, 43, 44, 45, 46, 47
Юферова Л. 56, 220
Юхвід Леонід (163)
Ющенко Олекса 8
Яворницький Дмитро (3, 51)
Яновський Юрій (51, 163)
Янчуков С. М. 160, 221

Додатки

Григорій Клочек

Бренд Григорія Гусейнова

Добре пам'ятаю перші числа «Кур'єру Кривбасу». Нічого особливого в них не було – якісь напіваматорські оповідання і вірші, тематична та стильова розхристаність, газетний папір, не зовсім якісний друк... Надходив, зрозуміло, безкоштовно. Таким чином він прибивався до поштової скриньки не першим і не останнім – то є так звані «пілотні числа». А потім почали досить настійно надходити листи із запрошеннями надіслати до журналу хоч якийсь матеріал. Надіслав. Надрукували без проблем. На тому, думалося, і все: журнал усе одно в тому всуціль зросійщеному та інтернаціоналізованому Кривому Розі довго не протягне. Ось добре відомі столичні «товсті» літературні часописи скоротили свої наклади в десять, а то й у двадцять разів, і навіть з Кіровограда видно, як їх редактори, немов ті старці під церквами, протягують руки – «подайте, бо не виживемо...».

Проте «Кур'єр...» тримався. Та ще й листи надсилав, запрошуючи до подальшої співпраці. І написані вони були по-незвичному шляхетно: мовляв, ваша остання стаття уже надрукована в такому-то числі. Надсилайте ще, бо без вас у «Кур'єрі...» якось сумно. Дрібничка, як-то кажуть, але приємно. Значно пізніше, уже в наші дні, коли «Кур'єр», що народився у величезному, та все ж провінційному мегаполісі, стане провідним вітчизняним часописом, його редактор Григорій Гусейнов навчиться відмовляти авторам, але робитиме це так делікатно, з такою щирою повагою до автора, що той і образитися не подумає – «мені дуже хотілося поставити Вашу статтю, бо близький Ваш стиль, і все ж стаття не вписується…». Журнал уже давно перестав бути всеїдним, у нього вже виробилася своя концепція. Політики уникає, і тут можна зрозуміти його редактора. У нашому житті вже все заполітизоване, тож треба комусь і про «чисте» мистецтво дбати. І дбає, намагається створити такий собі деполітизований простір, проте з того майже нічого не виходить – художні тексти, що друкуються в «Кур'єрі...» загострено відображають реалії сучасного життя. А воно ж, ми знаємо яке. Ось і наповнюється «Кур'єр...» по вінця прихованою політикою. І ради тому дати не можна...

Успіх журналу грунтується на багатьох секретах. Зрозуміло, що найголовніший «секрет» – його редактор. Але безпосередньо про нього – пізніше. Зараз кілька слів про фінансову основу видання. Написав «фінансова основа» і згадав одну з наших олігархічних газет, у яку вкладаються величезні кошти. У неї прекрасний кольоровий друк, дуже меткий та гнучкий, з усього судячи, редактор, ціла армія таких же

гнучких журналістів, професіоналізм яких виявляється в умінні переконувати читачів, що біле є чорне і навпаки. У цієї газети добре продумана структура і прекрасний дизайн. Вражає її ціна – вона до смішного низька, явно демпінгова. Одне слово, газета влітає її господареві в добру копійку – а результату, вважай, ніякого. Кожний читач, який поки що здатний адекватно сприймати дійсність, у силі переглянути не більше двох-трьох чисел цієї газети. Вона буквально відштовхує його від себе, бо вже надто хитро намагається одурити. Газетою рухає неправедна, повною мірою бісівська ідея, коли Зло подається як Добро, а Добро – як Зло. Плакали чималі грошики того олігарха. Але не будемо його жаліти – як пришили, так і пішли.

Коли в роки пізньої «перебудови» було дозволено відкривати приватні газети, кілька криворізьких журналістів, серед яких був і Григорій Гусейнов, вирішили заснувати «газету оголошень». Перші оголошення приймали в орендованій кімнатці, у якій навіть стола не було. Квитанції виписувалися на тарному ящику. Але місто велике, бажаючих купити-продати вистачає, то досить швидко розкрутилися – зайняли свою нішу серед періодичних видань мегаполіса. Цьому сприяло ще й те, що в тієї газети (вона має назву «Звезда-4») вишуканий, спеціально розроблений дизайн, який враховує «жанрову» специфіку видання. Тут повною мірою виявився витончений смак Григорія Гусейнова. Перебуваючи у Кривому Розі, купую газету заради того, аби лишень поперегортати її чисельні сторінки, – цей процес приносить задоволення, близьке до естетичного.

Одне слово, ця ділова газета почала приносити прибуток, який спрямовувався не куди-небудь, а на видання «Кур'єру Кривбасу». Спочатку прибутки були невеликі, і тому іноді окремі числа журналу видавалися як останні. Проте цей непростий час уже, здається, позаду. Приблизно чотири сотні примірників журналу розсилаються безплатно – за кордон, українській творчій еліті, найкращим учителям-словесникам. Через кілька років ця благодійність відчутно спрацювала на авторитет часопису. Письменники врешті-решт зрозуміли: надрукуєшся у якомусь відомому ще з радянських часів журналі – то твій твір практично залишиться непоміченим, а з'явишся в «Кур'єрі...» – то впадеш в око фактично всій українській літературній еліті. Зараз «Кур'єр...» став провідним українським «товстим» літературним часописом. Доступ до нього мають лише найцікавіші і найсучасніші автори. Арбітрує тут Григорій Гусейнов зі своїм бездоганним художнім чуттям.

Коментувати цю історію не буду. Гадаю, викладених фактів достатньо для того, щоб з'явився підтекстовий смисл.

* * *

Григорій Гусейнов – з районних журналістів, точніше – з «районки». З його автобіографічних «Станційних пасторалей» видно,

що папір почав мережити дуже рано – мало не з дитинства. Проте письменником став пізно. Мав би ввійти в літературу ще в 70-х роках, тобто мав би заявити про себе збіркою оповідань «сільської прози», писаної «під Григора Тютюнника». Таких книжок-первісток, пам'ятається, з'являлося в ті роки дуже багато. У передмовах, що були писані літературними метрами, їхні автори заявлялися як цікаві й перспективні. Та все то були вже дещо припізнілі і вже затихаючі відгомони колись – ще в 60-х роках – бурхливого необарокового «новелістичного потоку». З тих «цікавих і перспективних» мало хто спромігся на продовження літературного життя – більшість з них кудись позникала. Гусейнов, повторюю, не був у їхньому контексті, розвивався по-своєму. Як на мене, це засвідчувало наявність у нього потужного мистецького таланту, який засвідчувався не зовсім, можливо, усвідомлюваною ним внутрішньою опозиційністю до тогочасної української белетристики. Не прищеплювалася вона до нього – і все! Його талант узагалі не сумісний з белетристичним способом письма – вочевидь, відчуває його зужитість і безперспективність. Белетристика вимагала включати на всю потужність фантазію, вибудовувати уявні сюжети – а це якраз і не сприймалося його мистецьким чуттям – тонким від природи та ще й добре відграненим постійно напруженою «роботою душі». Таку нехіть до белетристики найлегше було б пояснити журналістським буттям майбутнього автора «Господніх зерен». Мовляв, журналістика приземлює, виробляє звичку працювати з реальним життєвим фактажем... Та ні, тут справа в читачеві, а точніше у змінах, що відбувалися в читацькій свідомості. Читач переситився белетристикою, відвернувся від прози, що будувалася на придуманих сюжетах, його більше зваблювала література документа, факту. Він їй більше довіряв. До того ж не забуваймо, що десь з кінця 60-х років через різні причини художня література врешті-решт здала свої позиції як одноосібна й позаконкурентна «королева мистецтв».

Ось чому художньо талановита особистість, яка з'являлася в літературному процесі у 80-90-х роках, інтуїтивно відчуваючи безперспективність класичного белетристичного письма, доповненого незужитими домішками соцреалістичного досвіду (куди ж від нього дінешся!), ставав перед альтернативою: або постмодернізм, або документальна проза.

Зараз створюється враження, що все українське літературознавство, «голову схопивши в руки» і перебуваючи у величезній мислительній напрузі, пробує осягнути, що таке постмодернізм. Абсурдність посттоталітарного українського життя породжувала вітчизняний варіант постмодернізму – у більшості виявів він є озлобленим, мало чи не істеричним. Тут не допомагають характерні для постмодернізму іронія, сарказм або ж звичайне зубоскальсіво. Здається, усе це породжене відчаєм, розумінням

власного безсилля... До всього того в постмодернізму з'явилася ще одна малоприваблива риса – виявилося, для багатьох постмодерністів нічого святого немає, зубоскалити можна над усім.

Усе це можна було б якось зрозуміти і, зрозумівши, якось прийняти таку реальність, погодитися з нею як з необхідністю. Але ось проблема з проблем: виявляється, що така природа українського постмодернізму є хамською. Біблійний Хам, побачивши свого батька слабим і нагим, насміявся з нього. Яфет, молодший брат Хама, повівся протилежно – не тільки глибоко поспівчував батькові, а й допоміг йому. За словами В'ячеслава Липинського, «в Яфеті по відношенню до батька заговорила любов і почуття спільності, а в Хамі – злоба і почуття окремішності». Липинський взагалі ставився до хамства як до основної біди України, що вимучувала її протягом усієї історії. «Погорда до батька, коли він слабий, натомість рабство у чужого, коли він сильний, – ось хамство, ось прикмета людей, що живуть на Українській землі...»

З приходом незалежності хамства трохи поменшало. Але то спочатку. Пізніше, коли стало зрозумілим, що побудова благополучної української України потребує граничного напруження моральних і фізичних сил, архісучасного мислення та професіоналізму, і коли всіх цих якостей не виявилося в достатній мірі і через те все, чи майже все, пішло шкереберть, породжуючи абсурдність нашого життя, – тоді знову запанувало хамство. У такому ось живильному середовищі опинився український постмодернізм. До того ж, у постмодернізму є одна серйозна проблема, а саме: через відомі причини йому не вистачає доброти й гуманізму – якостей, без яких просто не генерується субстрат істинної художності. На можливий закид, що постмодерністи приховують ці якості в глибоких підтекстах, скажу: вочевидь, ті підтексти бувають такими глибинними, що їхній зміст важко вловлюється навіть досвідченим читачем...

Кажу про все це через необхідність пояснити окремішність шляху Григорія Гусейнова в літературі. За своєю людською сутністю він не може бути постмодерністом через те, що в нього нічого немає від Хама, зате в нього багато, дуже багато від Яфета.

«Кур'єр...» щедро віддає свої сторінки постмодериістам. І в цьому немає нічого дивного, бо цей журнал уже перетворився на елітний і цілком свідомо прагнув бути на вістрі літературного процесу. Сам же Гусейнов як письменник вибрав інший шлях – шлях документальної прози. Деякі традиції такої прози існували в нашій літературі, але були вони надто слабкими. Коли більш як тисяча членів Спілки письменників, що довгий час працювали у форматі соцреалістичної белетристики, виявилися в умовах незалежності без звичної роботи і, відповідно, без засобів існування, я не раз приставав до декого з таких безробітних майстрів слова з пропозицією: візьміть диктофон і майніть селами, позаписуйте одкровення фермерів про їхні

труди і дні, а потім з усього відберіть найхарактерніше та найцікавіше, розташуйте все це оптимально в тексті – і станете автором бестселера, бо відкриєте світ, сповнений таких драм та конфліктів, що подивуєте і вжахнете суспільство... Бо, як не дивно, наше суспільство погано знає і погано усвідомлює себе. Про це потурбувалися ті, що скупили найпотужніші інформаційні засоби. Вони наказали слухняним працівникам тих ЗМІ готувати з населення електоральну масу, яку в потрібний момент можна було б зомбіювати на потрібний їм, тим олігархам та фінансово-політичним кланам, виборчий результат. Найлегше зомбіюванню піддаються ті, хто не відає Правди. Саме тому ми живемо в умовах гострого дефіциту Правди. І якщо ви, заохочував я безробітних майстрів слова, подасте ту Правду у своїй «диктофонній» прозі – то успіх вам забезпечено.

Майстри слова слухали мою палку агітацію, похитували головою, задумливо чухали потилиці (о, цей безсмертний український жест!), але диктофонів не позичали і до фермерів не їхали. Бестселери в стилі білоруської письменниці Алексієвич на нашому літературному полі так і не з'являлися.

Григорій Гусейнов теж не поспішав з диктофоном до фермерів. Здається, керований величезним інтересом до літератури, він готувався стати таким собі літературним слідопитом. Пригадую його спогад із «Господніх зерен» про те, як він ще школярем самостійно вирушив у мандри зі своєї Помічної з метою дістатися до хутора «Надія», аби подивитися па місце, де жили Корифеї. І дібрався, і всотував у себе ту обсаджену дубами степову оазу, над якою, здається, ще витали тіні безсмертних братів Тобілевичів. Гадаю, до літературного краєзнавства його заохочував приклад одеського письменника Григорія Зленка – блискучого відкривача та інтерпретатора нових літературних імен, творів, фактів, перед якими – якщо знаєш справжні масштаби ним зробленого – завжди хочеться з вдячністю схилити голову. Перші книжки – «Незаймані сніги» (1993) та «Чаша ювеліра Карла Фаберже» (1995) – були типово краєзнавчими. Ішлося в них про різних цікавих людей, пов'язаних з рідним пристанційним містечком Помічна чи із залізорудним Криворіжжям, де після кількох років праці в різних райгазетах Одещини та Миколаївщини (а перед тим працював ще й теслею і залізничником), зупинився на постійне проживання. Книжки як книжки – на них можна було б і не звернути увагу, якби не одна їхня особливість. Читаєш, здавалося б, традиційні для документально-краєзнавчої літератури розповіді, як тебе починає охоплювати відчуття, подібне до того, що навіюється лише видатними в художньому плані текстами. Його можна назвати відчуттям смислової глибини. Стало зрозумілим: Григорій Гусейнов володіє рідкісним даром творити магію підтексту. Він продемонстрував це на матеріалі здавалося б звичайнісіньких розповідей про минуле.

Європейське, у т. ч. і наше, українське, літературознавство дуже

мало прикладало зусиль, щоб розібратися в природі підтексту. Як не дивно, ця проблема була неактуальною, тому що сам підтекст як джерело художньої енергії не був визначальним для європейської літератури. Зовсім інша ситуація з літературою Сходу – індійською, китайською, корейською, японською... Скажімо, вся Східна поезія побудована на магії підтекстових смислів. Недаремно ще в давньоіндійській поетиці IX–XI століття була розроблена концепція «дхвані-раса», яка твердила, що високохудожній літературний твір є обов'язково двоплановим: перший план видимий, реальний, але за ним іде другий, підтекстовий, що сугерує (навіює) читачеві тонкі, ледь уловимі смисли. Ось цей другий смисловий план особливо цінувався прихильниками поезії.

Американець Дж. Селінджер у період свого письменницького становлення захоплювався давньоіндійською філософією і при цьому натрапив на вчення про «дхвані-раса». У результаті маємо не лише знаменитий роман «Над прірвою в житі» з його дивовижною сугестією, а й низку чудових оповідань з нерідко аж надто загадковими підтекстовими смислами. Знаменитий «принцип айсберга» був характерний не лише для діалогів Хемінгуея – ним широко користувалися майже всі видатні американські прозаїки – Стейнбек, Фолкнер, Апдайк... Фактично, цей прийом для них є знаковим, і саме його треба вважати одним із важливих чинників художньої енергетики їхніх творів.

Але якщо Селінджер вибудовував підтексти цілком свідомо і з цією метою навіть виробив систему поетикальних прийомів, то існує інший тип творення підтексту, який умовно можна означити як неспеціально творений. У такому випадку підтекстові смисли цілком залежні від глибини художнього відображення життя. Тут спрацьовує ефект художнього відкриття, коли перед читачем постає «безодня смислу», над якою починають роїтися раніше незнані думки, смисли, почуття...

Ті перші книжки краєзнавчого характеру мало хто помітив. Але наступна книжка «Станційні пасторалі» для багатьох, кому випало щастя її прочитати, стала одкровенням. Не маю сумніву, що це одна з найкращих книжок в українській прозі останнього часу. На жаль, вона залишилася недооціненою, і не тому лише, що її обійшли Шевченківською премією (хоч вона й була серед чільних претендентів), а тому, що наша літературна критика та інші форми книжкового моніторингу та пропаганди вже котрий раз виявилися неспроможними «розкрутити» по-справжньому цінну українську книжку. Окрім уже традиційної млявості та відсутності щирого прагнення не тільки підтримувати, а й енергійно пропагувати той позитив, на який усе-таки багата сучасна література, українська критика зараз серйозно хибує в суто професійному плані – у неї виявилася збитою матриця, за якою оцінюється рівень істинної

художності. Уся справа в тому, що, як про це вже вище йшлося, істинна художність, здатна витримати найприскіпливіший іспит його величності Часу, тримається на кількох несучих опорах, серед яких чи не головною є Доброта і Гуманізм. Постмодерністська морально-етична атмосфера настільки насичена зверхньо-іронічним скептицизмом до всього і вся, що просто не в змозі відкрито виявляти в собі ці категорії як визначальні.

«Станційні пасторалі» сповнені доброти, глибоко співчутливої, а тому й усепрощенної любові до людей, які щойно пережили страшну війну і зараз поволі, попри всі обставини, намагаються стабілізувати своє життя, надати йому якоїсь людської гідності. Про цю «сповідь дитинства» (саме таке жанрове визначення дав письменник своєму твору) можна говорити безконечно – і це є першою ознакою його змістової глибинності, а значить, і високої художності. Жанр у нього не претензійний – спогади автора про своє дитинство, що проминуло в пристанційному містечку Помічна на степовому Півдні України. Жанр документальної, антибелетристичної прози, завдяки тій же своїй документальності розрахований на довірливе сприймання. Звичайно ж, Гусейнов непомітно для самого читача веде свою гру – в тій нібито суворій документальності є свої домисли і вимисли, які суттєво естетизують загальне звучання твору.

У «Станційних пасторалях» у всій своїй потужності виявилася головна особливість Гусейнова-письменника, як, до речі, і Гусейнова-видавця та Гусейнова-людини, – він ставиться до життя, оцінює його за критеріями Краси. Тоталітарна, совєцька Система для нього перш за все є антиестетичною у всіх своїх фундаментальних чи менш значних, на рівні якогось побутового штриха, проявах. Він пише про неї постійно, вона залишається для нього головною темою, і цю його зацикленість треба розуміти, бо всі ми, кожна частинка, кожна хвилина нашого життя так чи інакше детерміновані нею. Він не може її обійти, бо через свою природну здатність бачити суть речей і явищ, він усюди наштовхується на неї. Ця Система руйнівно вдарила по нашій генетиці, і ми немов зачумлені, не можемо і, вочевидь, ще довго не зможемо оздоровитися. Ця Система зараз не боїться викривального пафосу, його вже було доволі, і Система, точніше, її наслідки, що живуть у нас, адаптувалися до різного роду пафосних інвектив. Наша генетична зіпсованість потребує довготривалого і дуже тонкого лікування.

У «Станційних пасторалях» Гусейнов дуже ощадливо вдавався до пафосних інтонацій, і через те вони набували буквально вражаючого резонансу. Пафосна ненависть до Системи з’являлася в розповідях про трагічне життя його батька – азербайджанця Джамала Гусейнова, який у роки війни потрапив до полону й де важко захворів на сухоти. Його ледь виходила українська селянка. Потім він, хворий та обезсилений, без будь-яких документів, прибився на станцію Помічна, де й зустрівся з такою ж знедоленою жінкою – майбутньою матір’ю Григорія.

Усюдисущі «органи» підозрювали безграмотного і, фактично, безмовного «азіата» в шпигунстві чи ще в чомусь, і тому постійно відривали його від сім ї, посилаючи на каторжні роботи в каменоломні. «Міцно потовчені життям, ніби зерно в кам'яних жорнах, жити мої майбутні батьки повинні були в цьому світі тихо й непомітно, наче миші, весь час почуваючи за собою якусь довічну провину... Їхнім хрестом було лишитися без певного майбутнього, без надії, без снів і свят. Без сьогодні і вчора. Без церкви і Бога. Без правди. Без власного дому».

У повісті чимало інших трагедійних сюжетів. Але в їхньому зображенні автор уже не вдавався до пафосу – смисли, породжені тими сюжетами, накопичувалися в підтекстові сфері, творячи «дхвані» «Станційних пасторалей».

«Зачарована Десна» О. Довженка, «Гуси-лебеді летять», деякі повісті В. Близнеця та М. Вінграновського – це автобіографічні розповіді про хлопчиків, які в майбутньому стануть митцями. І я зовсім не потерпаю від сумнівів, коли ставлю «Станційні пасторалі» в цей високий «класичний» ряд. Більше того – прости Господи! – бачу певні переваги твору Гусейнова над цією классикою, написаною в ключі «старого і доброго» українського перерозчуленого ліризму. Свою «сповідь дитинства» Гусейнов написав у самоіронічному (стосовно себе, малолітнього) ключі. Це дуже цінна риса Гусейнового стилю. Його самоіронія та іронія – світла, добра, глибоко людяна. Знаменитий герой Селінджерового «Над прірвою в житті» більше саркастичний, ніж іронічний до себе та інших. Попри все Гусейнов будь-що пише з позицій Добра, не втрачаючи, а навпаки, посилюючи надію і віру в людині. Можливо, нашому суспільству, що так розгублено й зневірено почувається в посттоталітарному часі, найбільш потрібна саме така література. І чи не вона здатна найбільше оздоровити нашу понівечену генетику? «Станційні пасторалі» видано однотомним накладом. Мізерна доза для важкохворого суспільства. Проте це вже не тільки його, Гусейнова, проблема...

* * *

Протягом останніх років Гусейнов видав вісім томів «Господніх зерен». Відомий критик Анатолій Шевченко, ділячись з читачами «Літературної України» останніми читацькими враженнями, назвав «Господні зерна» «дивовижними». Цікаво було простежити за ставленням Олеся Ульяненка до нового твору Гусейнова. Розповідаючи читачам «України молодої» (12 лютого 2003 року) про свої читацькі інтереси, він вельми старанно «тримав марку» відомого постмодерністського письменника: говорив про сучасний літературний процес зі зверхньо-іронічною, скептичною тональністю «інтелектуала з поганим шлунком» (саме так він іменував себе). Звісно, в сучасному літпроцесі його нічого не влаштовувало – одні роздратування. Настрій:

«сумно на цьому світі, панове!». Але ось дійшов до «Господніх зерен» – і раптом заговорив просто і щиро, з якимось світлим натхненням: «...Найбільше мене вразила книга Григорія Гусейнова «Господні зерна». Мені якось тяжко визначити цей жанр, що увібрав у себе документалістику, есеїстику і, передусім, літературу. Шість томів цієї книги я проковтнув одним махом, а вже потім повертався то до однієї книги, то перелистував іншу, доскіпливо вишукуючи знайомі прізвища, імена, міста, роки, події. Вражаюча праця, що охопила історію Південного краю».

Усі знають біблійну притчу про сіяча, що розсипав зерна. Вони посходили по-різному: одні впали на добре підготовлений поживний ґрунт – ці зійшли й дали життя рослинам, інші зійшли погано або й зовсім не проросли, бо їм випала недоля впасти на неродючу землю. Зерна – то слова Господні, які по-різному сприймаються різними людьми, хтось їх сприймає глибоко – і вони проростають, тобто міцно входять у свідомість цих людей, визначаючи їхнє подальше життя. Інші через різні причини не здатні глибоко сприйняти слова Господні, щоб у подальшому жити з ними, відчуваючи їхню благодать.

Назва багатотомника є одним із чинників творення підтекстових смислів. Читач, сприймаючи текст, вирішує для себе, що то за Господні зерна, хто їх сіяв, на який ґрунт вони падали, як і якими рослинами проростали...

«Господні зерна» розповідають про творення Добра і Краси на нашій землі. Це головна для письменника тема, вона органічна для його творчості, бо відповідає його людській сутності.

Книга написана за принципом павутини або, якщо хочете, вільного, нічим не обмеженого потоку свідомості.

Усе почалося з історії заснування та будівництва знаменитого парку «Веселі Боковеньки». В останній чверті позаминулого століття молодий поміщик, випускник юридичного факультету Московського університету Микола Давидов загорівся мрією закласти й виростити в спекотному й напівпустельному херсонському степу (с. Іванівка на Долинщині) парк, який би не поступався красою найвидатнішим європейським паркам. Мрію почав уперто втілювати в життя. Будівництво парку було розплановане фахівцями за останнім словом тогочасного паркового мистецтва. Саджанці збиралися з різних куточків світу. Давидов працював фанатично. Уклав у парк не тільки всі свої кошти, а й життя. Нарешті досяг мети – у колись безлісому голому степу на березі степової річечки Веселі Боковеньки постала дивовижної краси оаза. Незаперечною вважається сентенція про те, шо людина, яка посадила дерево, своє життя прожила немарно. А тут – чудовий парк, породжений фанатичним прагненням прикрасити землю, зробити її затишнішою і приємнішою для проживання!

Розповідь про один парк і його засновника перейшла в розповіді про інші парки, що з’явилися в дореволюційну пору на нашій землі. У ті часи,

виявляється, земля поволі прикрашалася, людина намагалася створити для себе, для свого існування красиве середовище. Щоправда, майже всі парки були поміщицькими, вони творилися «експлуататорами» немовби для себе, своїх родин. Але закони суспільної еволюції діють так, що різного роду досягнення у верхніх, аристократичних прошарках суспільства поволі вкорінюються і в нижчих. Селянські (пізніше – «куркульські») хутори, що в результаті столипінської реформи з'явилися на нашій землі на початку XX століття, обсаджувалися садами, – вони, ті хутори, виявляється, розбудовувалися не тільки з орієнтацією на функціональну доцільність, а й на Красу. Про це, до речі, можна прочитати в романі Докії Гуменної «Діти Чумацького шляху».

Культура, як відомо, це все матеріальне і духовне, створене руками та інтелектом людини. Власне тому Гусейнов не обмежився розповідями про парки як Храми природи, як земні Едеми, якими люди прикрашали середовище свого існування. Принцип вільного, нічим не обмеженого «потоку свідомості», сюжет якого вибудовувався за законами вільного щеплення асоціацій, виводив його на сотні прекрасних людей, які самовіддано творили на нашій землі матеріальні і духовні цінності, творили Культуру. Ішлося про щедре проростання на українській землі Господніх зерен.

Щоб проілюструвати «потік свідомості», вибираймо будь-який том – ну, скажімо, другий. Він відкривається невеличкою новелою про життя листочка на одному з дерев парку Давидова. Як з'явився, як йому «спочатку було навіть страшно серед такого велетенського зібрання родичів», як він поволі пробивався до сонця і поволі ставав усе більшим і привабливішим, як одного разу його мало не зірвала грозова буря, як урешті-решт прийшла осінь і він «ковзнув крихітним літачком у таку ж саму руду вигорілу траву». Для чого ця розповідь на початку тому? Думай, думай, шановний читачу, бо, розповідаючи цю простеньку історію, автор ненав'язливо підштовхує твою думку до підтекстової сфери, де колобродять, рояться думки і смисли... А далі – чергова розповідь про засновника парку Миколу Давидова. Кажу чергова, бо протягом «Господніх зерен» звертається до неї сотні разів, і кожне звертання – це новий штрих до його «портрету» або ж уточнення, якесь свіже повторення вже раніше нанесеного штриха. І тут же – за асоціацією – коротка згадка про іншого Давидова – Юрія з Кам'янки, одного зі знаменитого роду Давидових. Вони зовсім не родичі, проте, відзначає автор, їх об'єднує генетичний код – бути корисним вітчизні. А ще їх об'єднувала обопільна пристрасть до ботаніки й садівництва. Онук декабриста Давидова в радянські часи потрапив на Північ (не зі своєї волі, звичайно), де став одним із засновників сільського господарства на Колимі: навчав зеків вирощувати овочі на тамтешній вічній мерзлоті. Через кілька абзаців – вихід за асоціацією на Левка Симиренка, згадка про Петра Ілліча Чайковського, рідного брата матері Юрія Давидова. І Миколі

Давидову, і Левкові Симиренку та Юрію Давидову «Творець наміряв унікальне генетичне багатство» – прикрашати землю парками та садами. Далі – розповідь про саму Кам'янку, де проходило дитинство Юрія Давидова. Цитується написаний у Парижі спогад іншого Давидова – Олександра – про те, як виглядала Кам'янка в далекі дореволюційні часи. Спогад переривається в тому місці, де йдеться про водяний млин у вигляді невеликої білої башти. Тут думка Гусейнова, яка точиться за принципом павутини, вийшла на особу Івана Шервуд-Вірного, який колись працював у тому млині й одночасно вистежував змовників-декабристів і доносив на них... І так далі, і тому подібне... Простежили всього три перші сторінки другого тому, але ж скільки на них тих продуктивних асоціативних щеплень відбулося, скільки думок з'явилося! Письмо Гусейнова навдивовиж густе, і якщо ця густота та калейдоскопічність не втомлює, а, навпаки, викликає той відомий багатьом стан азартного читання, коли «не можна відірватися від книжки», то тут уже спрацьовують таємниці майстерності Гусейнового стилю. Воно максимально прозоре в зоровому образному сенсі, з дуже відчутною, прекрасно згармонізованою із рухомими смислами, інтонаційністю, з витонченими синтаксично-стильовими експериментами на зразок тієї безконечної на десяток сторінок! – фрази, в якій ідеться про авторські враження від Нью-Йорка (Див. 5-й том).

Один з головних смислів багатотомної документальної прози Гусейнова якраз і полягає в тому, що він зібрав на одній великій текстовій площі величезну кількість розповідей про світлі особистості, які генетично були запрограмовані на створення Добра і Краси. Виявляється, що така концентрація духовного позитиву для нас, що вже звикли до сентенції про власну історію, яку не можна читати без валідоду, є життєво необхідною. Живемо в час глибокої системної кризи, коли втрата віри в можливість коли-небудь зажити в нормальній державі, набула загрозливих, мало чи не катастрофічних масштабів. Тому той духовний позитив і той зразковий «людський матеріал», який Гусейнов з такою наполегливістю та винахідливістю виявляв у нашій історії, для багатьох із нас стає одкровенням. На мою думку, один із чинників притягальної сили «Господніх зерен» знаходиться саме в тій високій концентрації духовного позитиву, який був так уміло відібраний Гусейновим із назавжди проминулого потоку життя і який нам зараз необхідний як повітря. Думається також, що ця його робота по виявленню та концентрації позитивної творчої енергетики минулих українських поколінь є в усіх відношеннях феноменальною і могла бути виконаною тільки з Божим благословенням і з Божою допомогою. Обсяг пошукової і дослідницької роботи величезний, фактично неможливий у наш суєтний час. Такі многотомні дослідження, виконані однією людиною, траплялися – і то дуже рідко – лише в позаминулому столітті. Та феноменальність дослідження визначається

не лише обсягом виконаної роботи. «Господні зерна», як цілком правильно відзначив Олесь Ульяненко, – це література, тобто є річчю, створеною за мистецькими законами. Ті закони виявляються в принципах відбору та розміщення матеріалу, у словесному оформленні, у ритмомелодиці, у характеротворенні... А ще – у внутрішньому конфлікті, яким пронизано увесь твір і який є одним з потужних чинників підтекстових смислів, тієї «дхвані-раси», що надає твору притягальності. Конфлікт часто набуває драматичності, а то й трагедійності. Катарсисні стани охоплюють тебе не раз і не два...

Гусейнов – глибокий діалектик, він бачить, як Добро і Краса протистоять Злу. Боротьба цих антагоністичних сил, уособлених у сотнях реальних персонажів та сюжетів у контексті реального українського буття останніх півтора століть, і є головним конфліктом «Господніх зерен». А через те що в нашій історії Зла завжди було багато і воно відзначалось особливою агресивністю і якоюсь воістино бісівською підступністю та настирливістю, то всі шість книжок сповнені постійного, сказати б, перманентного драматизму.

Парки, що їх у фанатичному прагненні прикрасити землю насаджували Микола Давидов та багато інших генетично близьких до нього людей, у радянські часи безжалісно винищувалися. І не тільки парки. Окрім усього, «Господні зерна» – то вражаюча й надзвичайно переконлива картина тоталітарної системи як антигуманного молоха, владарювання якого спричинило колосальних масштабів духовний регрес. А ще про книжку Гусейнова можна говорити як про дослідження духовного етноциду українства. Щоправда, усі ці смисли загнані автором у підтекстові сфери твору. Вони там нуртують, намагаючись прорватися у верхні текстові площини. Гусейнов зробив мудро, загнавши їх туди. До подібних поверхневих смислів ми адаптувалися, і вони вже нас не проймають.

Автор «Господніх зерен» зробив відчайдушну спробу повернути нас обличчям до Добра і Краси. Він заряджає енергією добротворення. Вочевидь, моє переконання, що, зарядившись такою енергією, ми набуваємо більшої стійкості у вічному протистоянні зі Злом.

* * *

На світовому Конгресі з українознавства, що відбувся кілька років тому в Чернівцях, Ліна Костенко проголосила фразу, яка черговий раз схарактеризувала її як геніальну особистість. Після її доповіді зал, наповнений добірною українською інтелігенцією, влаштував поетесі овацію, просив ще раз вийти на сцену. Поетеса вийшла і промовила слова, що, немов холодний душ, остудили розчулену аудиторію. «Вибачте, – сказала вона, – але мушу сказати, що ці овації я сприймаю як овації з резервації».

Поведінка, а головне результативність діянь багатьох людей, які за своїм професійним статусом мали б належати до національної

творчої, наукової та політичної еліти, засвідчує, що вони й справді, не помічаючи цього, уже набули психологічних комплексів, характерних для довгорічних жителів резервацій.

Українство обкладається червоними прапорцями. Територія, відведена йому на його ж власній землі, все зменшується і зменшується. Пошту, телеграф і банки українство так і не спромоглося здобути. До т. зв. загальнонаціональних телеканалів – ні найменшого доступу. Особливу приниженість усього свідомого українства відчуваєш у новорічні дні, коли всі як один центральні телеканали транслюють російську попсу – немовби й немає на світі великого народу, що споконвіку славився своєю співучістю. І диво дивне – цей кричущий випадок національного приниження фактично не помічений: жодне національно свідоме видання ніяк не відреагує на цю акцію. Факт дуже тривожний, бо засвідчує, що до перебування в резервації поволі призвичаюємося. Уже й ніби не помічаємо цього.

Можна скільки хочеш обурюватися «Бульваром» як «найкращою газетою України», називати її жовтобульварною, цинічною і розтлінною, але ж тому «Бульвару» нічого не протиставляємо...

Придивіться, як окремі «просунуті» представники нашої постмодерної літератури похваляються в чисельних інтерв'ю своїми «грантовими» поїздками за рубіж, де вони нібито на конгресах і по телевізіях виступають. І при цьому, здається, не відчувають, що ці їхні похваляння є виявом психології «людей з резервації». Та й ті поїздки їм організовують, либонь, для того, щоб подивитися на них як на людей з резервації, що утворилася в одній із найбільших країн Східної Європи. Ой, леле...

Загляньте в найсвіжішу кандидатську дисертацію з українського літературознавства. Усе там починається з Юнга, Ніцше, Фрейда. Уся методична база – секонд-хендівська. Найбільш уживані слова – дискурс і міф. Новоспечені кандидати наук подібні до дітей, що граються блискучими баночками з-під консервів...

Можливо, ось-ось з'являться наукові дослідження та публіцистичні статті, в яких буде осмислюватися один болючий факт: як воно так вийшло, що за шістнадцять років незалежності українство опинилося в резервації – на своїй землі.

І ніхто нам не допоможе вирватися з неї, окрім нас самих. А вириватися конче необхідно, якщо хочемо для себе і своїх нащадків повноцінного життя.

Бренд Григорія Гусейнова – це бренд українського інтелектуала, який ніколи в резервації не був і не буде. Це бренд красивої своєю національною повнокровністю людини, бренд переможця.

У редактора «Звезды-4», «Кур'єра Кривбасу» та автора «Господніх зерен» найкращий в Україні кабінет. Кажу так через наївне бажання заінтригувати всіх власників персональних кабінетів в Україні – від найвищих державних посадовців до таких собі середньої руки

чиновників.

Чому все-таки робочий кабінет Гусейнова є найкращим в Україні? І в чому його перевага над іншими? Насправді ж, це звичайний кабінет, яких є тисячі на Україні. Євроремонт, стандартні офісні меблі. Та є ще вщент заповнені книжкові шафи – на всю стіну. Якщо людина, у якої ще живий інтерес до книжки, позаглядає в ті шафи, то зрозуміє, що перед нею унікальна бібліотека. Навряд чи десь ще є така кімната, де зібрано стільки розмаїтих і цікавих книг про Україну, її історію та культуру. Для мене ж ця бібліотека в робочому кабінеті засвідчує глибоку духовну закоріненість її господаря в історію та культуру свого народу. Якби ж то в більшості сущих в Україні власників кабінетів була така прив'язаність до рідної землі, до Нації, то, повірте, ми дуже швидко повирішували б свої проблеми.

Ось чому для нас таким важливим має бути бренд Григорія Гусейнова.

Клочек Григорій. Бренд Григорія Гусейнова // Енергія художнього слова: збірник статей/ Григорій Клочек. Кіровоград, 2007. С. 334-351

Василь Бондар

Григорій Гусейнов: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка»

У травні на запрошення обласної письменницької організації Кіровоград відвідав головний редактор часопису «Кур'єр Кривбасу» (Кривий Ріг), член Національної спілки письменників України, автор книжок «Незаймані сніги»(1993), «Чаша ювеліра Карла Фаберже» (1996), «Станційні пасторалі» (1999), лауреат премій імені Івана Огієнка (1996) та «Благовіст» (2000) Григорій Гусейнов. Він зустрівся зі студентами філологічного факультету педагогічного університету імені Володимира Винниченка, ознайомився з літературним музеєм Івана Карпенка-Карого, побував на Хуторі Надія. Григорій Гусейнов подарував читачам університетської бібліотеки окремі числа журналу «Кур'єр Кривбасу» та примірники своєї останньої книжки. Розмови з гостем того травневого дня й лягли в основу пропонованого читачам інтерв'ю.

– Пане Григорію, в далеко не столичному Кривому Розі ви створили журнал, який виріс до літературного явища в Україні. Виходить він вчасно, без затримок,

щомісяця, має гарних авторів – рідко яке видання сьогодні в Україні може похвалитися таким станом, навіть і серед столичних. Як вам це вдається?

– На початку 1990-их кілька журналістів міської газети «Червоний гірник» організували в Кривому Розі інформаційно-рекламну газету «Звезда-4». То був непростий час. Першого року ми друкували газету в Кіровограді; тоді вона, хто пам'ятає, продавалась у ваших кіосках. Коли «Звезда-4» набула і тиражу, й популярності, коли з'явились прибутки, то ми й вирішили використати їх на видання двотижневого часопису (культурологія, політика, народознавство) з такою не зовсім поетичною назвою – «Кур'єр Кривбасу». Перше число побачило світ у березні 1994 року. Звідтоді журнал суттєво змінився – і за форматом, і за зовнішнім виглядом, і за версткою. Суттєво змінився і його зміст, розширилося коло авторів. Становленню журналу допомагали відомі люди України, представники української діаспори. Ми почали друкувати більше творів молодих письменників, які нині формують обличчя нової української літератури. Але в кожному числі ми обов'язково подаємо й розділ «Витоки», де знайомимо з матеріалами, які поки що маловідомі в Україні. Протягом 1998 року ми подали всю прозу Тодося Осьмачки, в 1999-му й 2000-му опублікували другий том спогадів Григорія Костюка. На черзі – колосальна спадщина суперєвропейського письменника Ігоря Костецького.

– Наклад часопису мав би бути бодай у кілька разів більшим на таку читацьку аудиторію, як українська. Але інформаційний простір України нині окупований мільйоннотиражними газетами й журналами Росії та «русскоязычными» виданнями вітчизняних зманкуртизованих інституцій та окремих осіб. Як ви гадаєте, чи можна в Україні відновити власний інформаційний простір рідної мови?

– Це складне питання й велика політика. Я намагаюсь у неї не лізти. Моя найголовніша політика – політика Слова. Тут я можу щось конкретне зробити, й це конкретне намагаюся робити якісно. Пишу (хоча й украй повільно) книжки, поширюю журнал... Стараюсь не зважати на те, що в місті, де журнал виходить, – у Кривому Розі, – його читає небагато людей. Але ж читають і радіють кожному наступному числу так само, як і я.

– Уважно читають «Кур'єр...» за межами Кривого Рогу – тут сумніву, думаю, немає. А чи покладаєте ви надії на Миколу Жулинського, Івана Драча, які зараз цією ж проблемою опікуються на найвищих щаблях української влади?

– У Євгена Сверстюка колись вичитав думку, яку, мені здається, варто збагнути кожному, хто хотів би себе вважати інтелігентом: «Нам дісталася важка спадщина: затоптане Боже насіння й загублений погляд на народ, погляд серйозний і чесний, на який здобувалась інтелігенція після Шевченка. Українська інтелігенція виконує місію підйому морального духу народу, культивує ясний і творчий погляд на себе й на народ. Як би не був одурений і скалічений народ, він з надією дивиться на свою інтелігенцію, чекає від неї мудрості й морального прикладу». Немає сумніву, що цей «погляд народу» й спонукав літературознавця-академіка Миколу Жулинського, поета європейського рівня Івана Драча залишити власну творчість і піти у владу.

На жаль, бюрократичні лабіринти так уміло в нас збудовані, що відшукати в них щось праведне, яке несло б у собі «моральний приклад», не так легко навіть їм. Згадую, коли відзначали ювілей Богдана Хмельницького й у Чигирині перед приїздом Президента України терміново фарбувалися столітні тини та вкочувався асфальт на вибоїстих козацьких дорогах, мені випало перекинутися кількома словами з Миколою Григоровичем Жулинським (тоді він робив першу, як потім зізнався, романтичну спробу піти у владу). «Яка ситуація з українською мовою в Кривому Розі?» – запитав він. «Ніяка», – чесно відповів тоді я. «І так майже скрізь... – похитав сумно головою віце-прем'єр-міністр. – Але все одно за нами історичне майбутнє. Українці приречені на успіх, благополуччя, наш народ не зіпсутий, і він неодмінно ще скаже своє слово». Та, на жаль, і сьогодні великою мірою біля керма держави ще ошиваються люди з кримінальним змістом (Лазаренко – не виняток). А народ чекає мудрості й «морального прикладу».

– Давайте повернемося до літературних тем. Ви доволі довго писали свою останню книжку «Станційні пасторалі»: 1988-1998 – такі роки стоять під текстом.

– Я справді пишу трудно, повільно й ніколи не буваю задоволений з того, що друкую. То правдиві дати. Віддаю в друкарню рукопис лише тоді, коли починаю його ненавидіти.

– Чи був якийсь поштовх сісти за книжку? Адже в літературі, зокрема українській, вже є чимало творів, написаних про дитинство: «Зачарована Десна» Олександра Довженка, «Гуси-лебеді летять» та «Щедрий вечір» Михайла Стельмаха, «У гаї сонце зацвіло» Євгена Гуцала... Не було страху повторитися?

– Спасибі за такі щедрі порівняння з класиками. А поштовхом, очевидно, стала нудьга, яка раптом охопила мене в знаменитому Передєлкіному під Москвою, де я влітку 1988 року відпочивав. Почав іти марудний дощ – день, другий, третій... Мряка, здавалося, оповила весь світ. Туман ліг на тамтешні верби, ялини... А вони там зовсім інші, ніж у моїх рідних краях. І дощ не такий. І все чуже. Я й сів писати. Всього кілька сторінок. Але таким чином я зняв біль. І це звернення до минулого було на зразок ліків. Потім вельми тривало повість дописував, переробляв... Коли закінчив – прочитала дружина, сказала, що друкувати не можна: «Ти ось про цього погано написав, і про цього... Один тільки позитивний герой – від імені якого ведеться розповідь».

– Цікаво знати, чи багато домислу у творі?

– Жодної вигадки. Але не обов'язково це події й пригоди мого життя. Це, перш за все, художній твір. Але зроблений таким чином, щоб читач сприймав його як авторську сповідь І це й справді сповідь. Сповідь головного героя. А використані в повісті імена, реалії справді зберегла моя пам'ять. Як і в усякому художньому творі, герої «Станційних пасторалей» діють самостійно, впливати на них, до чогось примушувати я не міг. Вони вели мене, а не я їх. Очевидно, це була дорога в моє ж власне дитинство або навіть в якийсь далекий світ, що колись мені приснився. Може в дощовому підмосковному

Передєлкіному влітку 1988 року, а може вже в Кривому Розі. Коли ж раптом виникали в повісті негативні герої (хоча це дуже умовний розподіл), а імена в них були з мого дитинства, то я їх змінював. Може, хтось із земляків і впізнає себе в повісті Але таке впізнавання, як мені здається, додасть йому того ж теплого відчуття, що переповнювало й мене. Я волів бути щирим, відвертим, інакше читач дуже легко відчув би фальш.

А химерний епізод у фіналі «Пасторалей», коли шестирічному героєві, якого вперше в житті поклали спати в чуже ліжко (санаторій, повоєнна Одеса), привиділась відьма, й він з острахом почав очікувати, з якого боку вона почне його їсти – з ніг чи з голови… Як він потрапив до книжки, я не знаю. Хоча й здогадуюсь про його джерела. Мені важливо було не вразити читача чимось сюжетно карколомним, а створити в книзі близьку мені інтонацію. Очевидно, вона вдалася. Бо мало не в кожному листі, що я отримав від тих, хто «Пасторалі» прочитав, неодмінно було зізнання: «Мені згадалось власне дитинство...». А дитинство – це найсвятіше відчуття: безгріховне, чисте.

– Так що можна сміливо їхати на презентацію книжки у рідну Помічну... До речі, назва станції жодного разу не згадується в тексті Навіть у біографічній довідці під Вашою фотокарткою.

– Фотокартка дивним чином доповнила блискучі ілюстрації, виконані кіровоградським художником Володимиром Кир'яновим. Я щиро дякую йому, бо іншого й кращого ілюстрування годі й бажати.

– Він сам запропонував співпрацю?

– Ні. Я попросив його. Приїхав із Кривого Рогу, залишив рукопис, переконав Володимира Васильовича, що ніхто, крім нього, не зможе передати химерний містечковий колорит початку 1950-их.

– У рецензії на книжку («Літературна Україна», квітень 2000 року) Володимир Базилевський також відзначив хист ілюстратора. Книжку Вашу літературна громадськість України помітила: окрім порівняльної характеристики Володимира Олександровича з книжкою французького письменника Робера Андре, на її вихід відгукнулися кіровоградці Леонід Куценко (в «Народному слові»), Антоніна Корінь, відомий одеський прозаїк Анатолій Колісниченко... Тобто, літературна критика як жанр у нас ще не загинула. До честі Вашого часопису, там постійно аналізується сучасний літературний процес...

– Критика сьогодні й справді слабке місце в українській літературі.

– А кого б із сучасних критиків Ви відзначили?

– Станіславівця Євгена Барана, колишнього львів'янина Костя Москальця, киянку Людмилу Таран, харків'янина Ігоря Бондара-Терещенка... А ще яскраво виділяється київський часопис «Критика». От майже і все. На жаль, давно не видно такого видання, як «Література плюс». Примітив майже повністю заполонив «Літературну Україну». Але, як мені здається, на часі зміни. Чекатимемо їх.

– Назвіть найкращих, на Ваш погляд, нинішніх стилістів української прози.

– Мені здається, що це В'ячеслав Медвідь, Євген Пашковський, Оксана Забужко, Юрій Андрухович. Це блискучий європейський рівень літератури. І мені дуже приємно, що всі вони є авторами й «Кур'єра Кривбасу».

– Чи існує для журналу проблема наповнення редакційного портфеля?

– Вона завжди існуватиме, адже меж вдосконаленню немає, і з-поміж добрих текстів редакція відбирає найкращі. Хоча якщо порівняти сьогоднішній творчий портфель із тим, коли журнал народжувався, – то дві великі різниці.

– Перебираєте?

– Слабкі, на нашу думку, твори намагаємося не давати.

– Вмієте відмовляти авторам?

– Знаєте – не вмію... От лежить рукопис півроку, рік, два, автор турбує (і його я розумію, бо й сам таким був і є), надсилає листи, телефонує: чи скоро? А я знаю, що твір ніколи не буде надрукований, проте сказати про це авторові не наважуюсь. Знову дістаю рукопис, перечитую... А раптом я помиляюсь?

– Коли вийшли у світ «Станційні пасторалі», чи був острах: як поцінують?

– Звичайно. Аж поки не отримав листа від Миколи Вінграновського, а потім від Григорія Зленка з Одеси, зателефонував і привітав уважний і неймовірно толерантний Григорій Клочек... А я й зараз кажу, що удачу книзі принесли гарна поліграфія й неповторні малюнки Володимира Кир'янова.

– Пане Григорію, я хотів би відзначити одну дуже важливу рубрику журналу – щомісячну «Книгопанораму». В час, коли вщент зруйнована в державі система книгорозповсюдження, інформація про книговидання з короткими анотаціями – вкрай необхідна.

– Я так само люблю цю рубрику, бо належу до відвертих книгоманів. Ви запитайте в мене, де в Одесі, Кіровограді, Києві, Львові, Черкасах, Миколаєві були раніше книжкові магазини, і я Вам розкажу. Були, бо нині їх майже вже немає. «Книгопанорама» – це невеликий рятівник для тих, хто хотів би знати, що діється в Україні з книговиданням. А діється ось що: виходять тисячі книжок, але дрібними тиражами. Й вони залишаються переважно в тих містах, де їх видають. За незначним винятком. З Галичини в останній час почали доходити книжки івано-франківської «Лілеї», з Києва – книжки серії «Українська модерна література» та бібліотечка «Критика». На черзі, мені здається, й розв'язання проблеми об'єднаної загальнодержавної книготоргівлі (ймовірно, на приватній основі). А поки її немає – читаємо в «Кур'єрі...» «Книгопанораму». До речі, подібну практику мають київський «ПІК», часопис «Критика» та інші. Таки правий був Микола Жулинський: вижити нам удасться, ми приречені бути європейською культурною державою.

А які колосальні книжкові багатства ще лишаються за кордоном! Я працював у бібліотеці Іллінойського університету, в бібліотеці НТШ у Нью-Йорку. Це ж цілий книжковий космос, який волає: поверніть мене в Україну!

У Торонто (Канада) я попросив познайомити мене з українцями, які

здійснюють велику патріотичну справу: надсилають українські книжки в бібліотеки тих великих міст, що знаходяться на українсько-російському кордоні. Коли мене завели до велетенського ангару, я мало не знепритомнів: чекають повернення з еміграції десятки тисяч українських книжок... Юрій Косач, Святослав Гординський, Леонід Плющ, Іван Кошелівець, Василь Барка, Докія Гуменна... У вихідні, у вільний від роботи час сюди приходять ентузіасти-українці й пакують посилки. Я попросив: лишіть мене тут бодай на одну ніч, я мрію покопирсатися в цім багатстві. Мені тоді подарували кілька унікальних видань – Юрія Липи, Осьмачки… Книжки в Кривий Ріг привожу звідусюди: купую, люди дарують… От і з Кіровограда бібліотечку повезу.

– Над чим працюєте зараз?

– Це кількатомна книжка про історію парків півдня України. Назвав її «Господні зерна». Тему підказала та ж таки Кіровоградщина. Якось у дендропарку «Веселі Боковеньки», що в Долинському районі, я запитав: хто копав оцей ставок? Не знають. А хто садив дерева? Ну, не сам же поміщик Давидов брав лопату в руки… Хоча, як згадують люди, Микола Львович не цурався дбати про конкретні дерева. І яку ж дивовижну перлину в голому степу створили люди! Триста років мав дендропарк розвиватись, а от уже за сто літ він фактично вмер. Чому це трапилося? Ці та інші запитання водили мене Україною, я збирав свідчення, фотографії, рідкісні документи… так народжувалася книжка про садову, паркову культуру, про старовинні поміщицькі садиби. Багато в ній імен, топонімів, трагедій, суму… Перша книжка вже надрукована. Лише алфавітний покажчик імен склав понад тридцять сторінок. Я так давно над нею сиджу, що, здається, вже ніколи кінця їй не буде.

– Меценатів на видання довго довелося шукати?

– Це окрема болісна історія. До багатьох звертався. Обіцяли. Підступився років п`ять тому в Долинській до відомого багатьом народного депутата. Вислухала вона мене, погортала рукопис, фотоілюстрації : «І ето ви всьо самі напісалі? Да, очень інтересно… Обязатєльно поможем». Минуло два роки. Їду в Малу Виску, до неї ж. Серед зими. Слизько. Намучились, поки добрались. «Гдє-то я Вас відєла, маладой чєловєк… Ето Ви самі напісалі? Інтересно… Обязатєльно поможем». Але книжка вже виходить. І без депутатської допомоги. Й відбувається дивна річ: ти, автор книжки, який стільки про неї дбав і нарешті відпровадив у друкарню, виявляється, більше книзі не потрібен. Вона починає жити самостійно. В ній навіч колосальний запас егоїзму. Справжня книжка, як мені здається, завжди здатна себе відстояти. І вплинути на її долю ти більше не здатен. У неї свої планида й фатум, своя енергія й своє щастя.

2000

Бондар Василь Васильович. Григорій Гусейнов: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка» : [інтерв'ю] // У пошуках слова значущого: статті, інтерв'ю, рецензії / Василь Бондар. Кіровоград, 2008. С. 156-162

Фотомиттєвості. Григорій Гусейнов на творчих зустрічах в ОУНБ ім. Д.І Чижевського

СЛОВО: МУДРЕ,

Іванович Чижевський
особистість і творчість

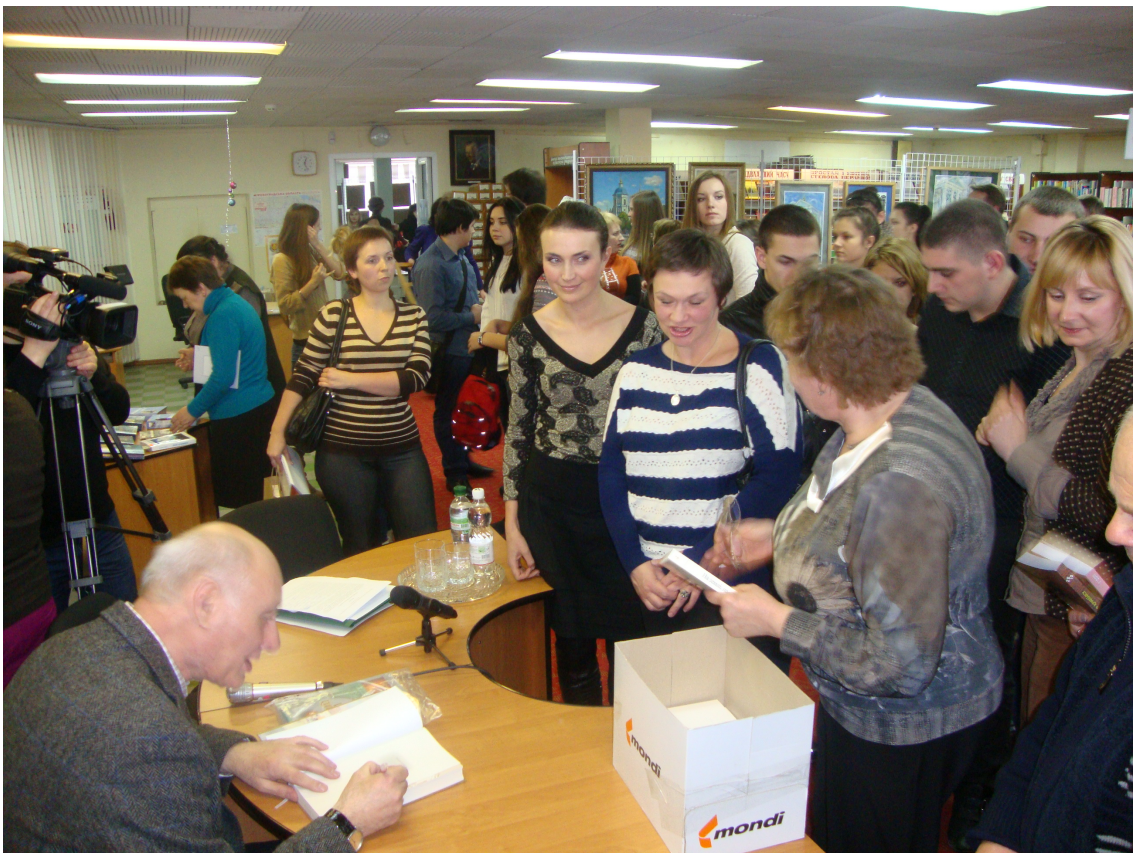
mondi
mondi

СЛОВО. МУД

У КОЖНОГО ІЗ СЛІВ – ДУША СВОЯ

СЛОВО: МУДРЕ. ЧИСТЕ. РІДНЕ

МЕЂА ЧАСОВА
І МОРЕМ